

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖĞRETMEN ÖRGÜTLERİNDE İLK YILLARIM ÖRGÜTÜ VE ÖRGÜTLENMENİN ÖNEMİNİ ÖĞRENİYORUM

Öğretmenliğe başladığım 1951 yılından beri, başta öğretmen örgütleri olmak üzere birçok sivil toplum örgütünün kurucusu ya da üyesi oldum. Özellikle öğretmen örgütlerinin -üyelikten genel başkanlığa kadar- her kademesinde görev aldım. Askeri yönetimler dahil, çok çeşitli hükümetler döneminde örgütçülük yaptım. Yöneticilerimiz aleyhine dava açtırmayan, sürgün kararnameleleri çıkarmayan hatta dayak attırmayan bir iktidara bugüne kadar rastlamış değilim. Halkın örgütlenmesini isteyen bir iktidara da rastlamadım.

Ağızlarını açtıkları zaman toplumun örgütlenmesinden yana olduklarını söyleyen bazı parti liderlerinin ve yönetici kadrolarının çokyüzlülüklerine de bakmayın; onlar halkın örgütlenmesini isteselerdi bu güzel ülke böyle mi olurdu?

Bunlar -birkaç tanesi hariç- elli yıldır nerede idiler? Bu çeteler, hırsızlar, katiller, soyguncular, ülkenin kanını emenler, suçlusu bulun(a)mayan binlerce cinayeti işleyen bu katiller, gökten mi indiler? Yoksa başka gezegene mi gittiler? Cumhuriyeti yıkmaya çalışan ve sayıları her gün biraz daha artan bu yobaz sürüleri, kendi kendine mi oluştu? 1950'lerde kişi başına düşen ulusal geliri Türkiye ile aynı olan birçok ülkeden niçin bu kadar geri kaldık? Çünkü, bütün bu zaman içerisinde ülkemizi yönetenler ya aynı kişilerdi ya da aynı ideolojinin takipçileriydi.

Özetlemeye çalıştığım tüm bu olumsuz koşullara, düzeysiz, çağdışı, ırkçı-gerici yönetimlere rağmen, insanlarımız gene de örgütlendiler. Özellikle öğretmenler, örgütlenme konusunda en hızlı ve duyarlı kamu görevlileri olmuşlardır. Bu, biz öğretmenler için onurlu bir "gelenek"tir aynı zamanda.

Ülkemizdeki öğretmen örgütlenmesinin altın çağı ise -son bir kaç yılı biraz çalkantılı da geçse- 1965-1980 yılları arasındır.

Örgütün ne olduğuna, ne işe yaradığına, nasıl kurulup çalıştığına ilk kez, Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü'ndeki öğrenciliğimde tanık oldum. Örgütlü çalışmanın yararlarını, topluma ve insanlara neler kazandırdığını da gene okulumda, deneyerek, yaşayarak gördüm, öğrendim. Daha doğrusu bütün Öğrenciler, öğretmenler ve enstitü mensupları hep birlikte öğrendik.

Öğretmen örgütü üyeliğim, öğretmen olarak atandığım 1951'de başladı, EĞİTİM-İŞ'in kurulduğu 4 Haziran 1990'da (Asıl kuruluş tarihi, Ankara Valiliğine kuruluş başvurusunun "postalandığı" 28 Mayıs 1990'dır.) sona erdi. O tarihten beri, öğretmen örgütü olarak yalnızca emekli öğretmenlerin örgütü olan EĞİT-DER'in üyesiyim. (Her ne hikmetse, 1990 tarihinden sonra kurulan öğretmen örgütleri, emekli öğretmenleri üye yapmıyorlar.)

ÖĞRETMEN ÖRGÜTÜNE ÜYE OLUŞUM

Öğretmen olduğum 1951 Haziran'ına kadar, öğretmen örgütleriyle hemen hemen hiç ilişkim olmadı. Okuldaki öğretmenlerimizden de "meslek örgütleri"yle ilgili herhangi bir şey duyduğumu anımsamıyorum. Yıldızeli, oldukça eski bir yerleşim yeri olmasına rağmen orada, o tarihlerde öğretmen örgütü olup olmadığını da anımsamıyorum. Bir öğretmen örgütü olsaydı bile öğrencilerin oraya gidebilmeleri kolay olmazdı sanırım. Yıldızeli küçük bir ilçe, öğretmen örgütleri de henüz yaygın olmadığından Yıldızeli'nde örgütün bulunmaması daha akla yakın bir olasılık.

Erzincan'da, Trabzon Caddesi (şimdiki Ordu Caddesi) üzerinde, Erzincan Öğretmenler Derneği vardı. Yazın, okul tatillerinde, Erzincan'a her inişimde, derneğin bahçesinde oturan erkek ve (az da olsa) bayan öğretmenlere hevesle bakardım. Arkadaşlarla gezerken de hepimiz gıpta ile öğretmenleri izleyerek caddede, bir aşağı bir yukarı gezip dururduk. Hiçbirimiz cesaret edip de dernek bahçesine giremezdik.

Köy Enstitüsü dördüncü sınıfa geçmiştik (1949). Gene bir yaz tatiliydi. Dört arkadaş, Trabzon Caddesi'nde geziyorduk: Mehmet Ali Büklü, Hüsamettin Yıldırım, Cemal Palut ve ben. Erzincan'ın pazarı olduğu için hem cadde hem de Öğretmenler Derneği'nin bahçesi oldukça kalabalıktı. Arkadaşlara, dernek bahçesine girerek oturmayı teklif ettim. Büklü ile Cemal Palut itiraz ettiler: "Biz daha ortaokul öğrencisi sayılırız. Bizi oraya almazlar, sonra rezil oluruz." dediler. Hüsamettin Yıldırım: "Niçin rezil olacaktınız? İzin vermezlerse özür diler, döneriz." dedi. Caddede aşağı yukarı gezerken bu konuyu epeyce tartıştık. Büklü ve Cemal'i razı edemeyeceğimizi anlamıştık.

Hüsamettin Yıldırım'la bana izin verilerse gidip deneyebileceğimizi söyledim. Söz birliği etmişçesine: "İkinizin de kaburgası kalın. Biz izin vermesek de -iyi biliyoruz ki- siz gideceksiniz. En iyisi gidip rezil olup gelin. Biz Yıldız Kahvesi'nde sizi bekliyoruz. Bari rezil olduğunuzu görmeyelim." dediler ve caddeye aşağı, Yıldız Kahvesi'ne doğru yürümeye başladılar.

Hüsamettin ile birlikte bahçeye nasıl gireceğimizi, oturup oturmayacağımızı, otursak nereye oturacağımızı, bizi bırakmazlarsa nasıl davranacağımızı kararlaştırdık. Kendimize çeki düzen vererek Öğretmenler Derneği'nin bahçe kapısına doğru yürümeye başladık. Kapıya yaklaşınca, ilkokul öğretmenim Ali Yılmaz'ın, iki arkadaşı ile birlikte bir masada oturduğunu gördüm. Hüsamettin'e, onların yanında bulunan boş masaya oturmayı teklif ettim. Hüsamettin, "olur" anlamına, başını hafifçe eğdi.

Kapıdan girip gösterdiğim masaya doğru yürümeye başladık. Üzerimizde Köy Enstitülerinin boz renkli, paçalarından tokalı pantolonu olan elbiseleri vardı. Oturacağımız masanın yanına gelince Hüsamettin'e: "Sen otur, ben öğretmenimin elini öpeceğim." dedim. Hemen yanımdaki masaya giderek ilkokul öğretmenim Ali Yılmaz'ın elini öptüm.

Öğretmenim önce tanıyamadı. Sonra hatırladı: "Ali ne bu halin? Sen Konya Askeri Ortaokulu'na gitmemiş miydin?" dedi (O okuldan ayrılmış üç yıla yakın olmuştu). Ayrıldığımı söyledim. Boz elbiselerimden tahmin etmiş olacak ki küçümseyerek: "Yoksa sen

o eğitimci mektebine mi gittin? Okulun birincisi olan senin gibi çalışkan bir öğrencinin orada işi ne?" dedi. Bu sözleri söylerken de nefret ediyormuşçasına yüzünü buruşturmuştu. Öğretmenimi çok seviyordum. Söylediklerine içerlemiştim. "O okullarda yalnızca eğitimci yetişmiyor; sağlık memuru ve öğretmenler de yetişiyor. Hem eğitimcilere ne olmuş? Onlar, eğitim sistemimizin çok az para ile çalışkan ve iyi öğrenci yetiştiren en cefakar insanlarıdır." dedim sertçe ve Hüsamettin'in kolunu tutup çekiştirerek Öğretmenler Derneği'nin bahçesinden ayrıldım. Öğretmenim, hiçbir şey söyleyemeden arkamızdan bakakalmıştı.

Öğretmen olduktan yıllar sonra, şimdi rahmetli olan sevgili öğretmenim Ali Yılmaz, bir karşılaşmamızda benden özür diledi. O tarihlerde, büyük bir hırsıyla (!) Köy Enstitülerine saldırılıyordu. Öğretmenim de o modaya uymuştu anlaşılır.

Okuldan mezun olup öğretmen oluncaya kadar hiçbir öğretmen derneğine gitmedim.

e

Okulu 1951'in Haziran döneminde bitirdim. O yıllarda, okulu hangi tarihte bitirirseniz bitirin eylül ayından önce atamanızı yapmazlar, ekim ayı başından önce de maaş ödemezlerdi. Ekim başında maaş alabilmeniz için de en geç 30 Eylül'de görevinize başlamanız gerekiyordu. Bu kuralların hepsini eksiksiz yerine getirdiğimiz halde maaşımızı iki ay sonra ancak alabildik.

Öğretmen olmuştum artık. Öğretmenler Derneği'ne rahatlıkla gidebileceğimi düşünüyordum. 1950'lerde, öğretmen derneklerinin başkanları genellikle ya Milli Eğitim Müdürleri yahut da o il ya da ilçenin en etkin okulunun itibarlı (!) müdürleri olurdu. Sıradan öğretmenin, öğretmen örgütünün başkanı olması olanaklı değildi; bunu düşünmek bile kimsenin aklından geçmezdi.

Öğretmen örgütlerinin yöneticileri de zaten öğretmenlerin sorunları ile ilgilenmezlerdi. Onların görevi, iyi düşünmüş bir lokal, temiz ve yeni oyun kağıtları, diğer şans oyunu araçlarının temini; yılda birkaç kez de il ya da ilçeye gelen yüksek bürokratların ağırlanması ile sınırlanmıştı. Daha doğrusu öğretmenlerin büyük

çoğunluğu öğretmen örgütçülüğünün böyle olduğunu sanıyordu. Öğretmenlerin özlük hakları, ülkenin eğitim işleri, okul ve öğrenci sorunları, halkın eğitilmesi...vb. şeyleri başımızdaki yöneticiler yapar diye düşünüyorlardı.

Bu durum, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin 1960'tan başlayarak, öğretmen örgütlerinin yönetimlerine gelmesine kadar devam etti. Örgütler, "gerçek" öğretmen örgütleri olmaya başlamıştı. Ancak vatansever (!) iktidar sahipleri, her zamanki üstün çıkar sezgileri ile -öğretmenlerin uyanışının halkın uyanışı olacağı sezgisiyle- hemen duruma el koydular: "Öğretmen dediğin sınıfta çocuklara A,B,C öğretir. Bu Köy Enstitülerini kapatmamış mıydık? Bunlar, yapılanlardan ders almışa benzemiyorlar hiç; ama günlerini görürler. Hem ülkenin sorunlarından öğretmenlere ne? Ülkenin sorunlarıyla onlar meşgul olacaklarsa biz, anlı şanlı siyasetçiler ne ile uğraşacağız?" diyorlardı.

27 Mayıs 1960'tan sonra birazcık nefes almaya başlayan kamu görevlileri, 1960'ların yarısından sonra daha da ağır koşullar altında yaşamaya başladılar. Öğretmenlere, özellikle de ilerici öğretmen örgütlerinin yönetici ve üyelerine yapılan baskılar, ünlü "öğretmen kıyımı" deyimini dilimize kazandırdı.

1951 Temmuz'unda, Erzincan'a gittiğim bir gün, tek başıma, Öğretmenler Derneği'ne gitmeyi aklıma koydum. Öğleye doğru, çarşıdaki işlerimi bitirdim. Öğle yemeğini yedikten sonra, saat 14.00 civarında, dernek bahçesine gidip boş bir masaya oturdum. Bahçe pek kalabalık değildi. Birkaç dakika sonra yanıma, bizim köylü Osman geldi. "Hocam, hoş geldin. Sen buralara gelir miydin?" dedi. Derneğin lokalini işletiyormuş. Dernek başkanının kim olduğunu sordum. "Lise Müdürü" olduğunu söyleyip: "Biraz sonra gelir." dedi.

Öğretmenler Derneği'ne yıllarca gitmeyişimin nedeni yalnızca öğretmenimin beni küçümseyerek sorduğu soru değildi. Hatta onu önemsemiyordum bile. Derneğe gitmek istemememin asıl nedeni, Demokrat Parti'nin yönetime gelmesiyle Köy Enstitülü çıkışlı öğretmenlere karşı sürdürülen baskı ve sindirme politikası idi. Bu politika bazı meslektaşlarımız ile öğretmen

derneklerini de bizlere karşı cephe alma konumuna getirmişti. Başta İstanbul'da bulunan bir öğretmen derneği olmak üzere, yurdumuzun çeşitli yerlerinde bulunan bazı derneklerin, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenleri derneklere üye kaydetmediklerinin haberlerini alıyorduk. İşin daha da kötüsü, İstanbul'daki derneğin giriş kapısında, "Bu derneğe Köy Enstitüsü mezunları giremez," yazılmış olmasıydı.

Bazı okul yöneticileri, ilköğretim müdürleri ve millî eğitim müdürlerinin de Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenleri ezmeye çalıştıklarının haberleri her tarafa yayılmıştı. Gene çok az da olsa bazı meslektaşlarımızın (!) kışkırtması yüzünden, bazı yerlerde velilerin bir kısmı çocuklarını Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin okuttuğu sınıflara göndermek istemiyorlardı. Askerlik görevini yapmakta olan Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlı ağabeylerimizin azımsanmayacak bir kısmı, yedeksubay yapılmayarak, çavuş çıkarılmıştı.

Durum böyle olunca, başta Ege Bölgesi olmak üzere, Türkiye'nin çeşitli yörelerindeki Köy Enstitülü çıkışlı öğretmenler, kendi yörelerinde ve ayrı bir örgütlenmenin yollarını aramaya başladılar. Daha sonraki yıllarda İzmir'de Ege, İsparta'da Göller, Antalya'da Akdeniz, Kayseri'de İç Anadolu Bölgesi Köy Öğretmenleri Dernekleri kuruldu. Zaman içerisinde yurdun diğer yerlerinde de benzeri dernekler kurularak yaygınlaştı. Bu dernekler 14 Eylül 1958'de, İzmir'de bir çatı altında toplanarak "Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu" adını aldı. Kısa zamanda yurdun her bölgesinde kurulan köy öğretmen dernekleri kuruluşlarıyla birlikte, her bölgede birer tane de dergi yayınına başladılar. Bunların en ünlüleri şunlardı: Ege Bölgesinde GAYRET (İzmir), Göller Bölgesinde DEMET (İsparta), Akdeniz Bölgesinde KIRKGÖZ (Antalya), İç Anadolu Bölgesinde ZAMANTI (Kayseri). Diğer bölgelerde de bunlara benzer, adını anımsayamadığım başka dergiler çıkarılıyordu.

Köy Öğretmen Dernekleri, önceleri yalnızca Köy Enstitüsü çıkışlıları üyeliğe kabul ediyordu. Derneğe üyelik, tüzüğün 3. maddesinde şöyle düzenlenmişti: "Menşei Köy Enstitüsü olan ve 18 yaşını bitirmiş bulunan öğretmen, gezici öğretmen veya

başöğretmen, ilköğretim müfettişleri ile milli eğitimin diğer işlerinde görevli bulunan memurlar derneğe üye olabilir.”

Aradan uzun zaman geçmeden "Köy Enstitüsü çıkışlı" olma koşulu kaldırıldı, yerini "Köye hizmet veren" sözlere aldı. Baştan beri ayrımcılığa karşı çıkan her kaynaktan öğretmen, bu işe çok sevindi. Akın akın, yeni derneklerine üye olmaya geldiler.

Köy Öğretmen Dernekleri ve federasyonu olan Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF)na göre daha aktif çalışıyordu; çünkü Köy Enstitülü çıkışlıların yetişme biçimi, aktif çalışmayı ve her şeyi sorgulamayı gerektiriyordu. 1965 Temmuz'unda "Türkiye Öğretmenler Sendikası", "TÖS" kurulunca, Köy Öğretmen Dernekleri ve federasyonu olan Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu, kendilerini feshettiler.

Türkiye Öğretmenler Sendikası kurucularının büyük çoğunluğu Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerdi. Sendikayı, sendikalar yasasının çıkışından bir ay sonra 8 Temmuz 1965 günü, 92 kişi ile hemen kurmuşlardı. Köy öğretmenleri de onlara güvendiklerinden, kendi dernek ve federasyonlarını daha fazla geciktirmeden kapatmışlar; Türkiye Öğretmenler Sendikası'na üye olmuşlardı,

Öğretmenler Derneği bahçesinde iki saat kadar oturdum. Bu arada dernek başkanı geldi. Osman, beni başkanla tanıştırdı. Başkan, insana biraz üstün baksa da sempatik bir adama benziyordu. Biraz sohbet ettik. Daha doğrusu başkan sordu, ben yanıtladım. Başkan, bitirdiğim okul ve köyüm dahil hakkımda bilmesi gereken her şeyi fazlasıyla öğrenmişti. Başkana, derneğe üye olup olamayacağımı sordum. "Derneğe üye olamazsınız, henüz atanmamışsınız. Kayıtlarda eksiklik olur. Zaten dernek tüzüğü de üye olmanıza olanak tanımıyor. Acele etmeyin, zamanı gelince atandığınız yerdeki derneğe üye olabilirsiniz." dedi. O günden sonra ara ara, derneğe gitmeye başladım.

Tercan'a atanınca ilk işim Öğretmen Derneğinin yerini sormak oldu. Dernek olmadığını öğrenince çok üzüldüm.

Cumhuriyet Bayramı tatilinde Erzincan'a gittiğimde ilk işim Öğretmenler Derneği'ne üye olmaktı.

DERNEĞİN-YÖNETİMİNİ ALIYORUZ

Tercan ilçesinin Asdokomu (Akyurt) köyünde dört yıl çalıştıktan sonra Erzincan merkez köylerinden Hıılır'a atanmışım. Derneğe daha sık gidip gelmeye başladım. Artık, şehre her gidişimde derneğe uğramadan edemiyordum. Arkadaş çevrem de her geçen gün genişliyordu.

Dernek toplantılarında konuşmalar yapmaya başlamışım. Konuşmalarımdan sonra yapılan tezahüratlardan, konuşmalarımın' beğenildiğini anlıyordum. Her konuşmamın sonunda beni kutlayanların sayısı artıyordu. Biz de bir ekip olmuşuk. Dernek yönetiminde görev almamı isteyenlerin sayısı da her geçen gün artıyordu.

Bütün ısrarlara karşın dernek' yönetimlerinde görev kabul etmedim. Bir köy öğretmeni idim. Şehir merkezinde çalışmayan öğretmenlerin dernekte başarılı olacağına inanmıyordum. Onun için de yapılan önerileri geri çeviriyordum. Üstelik askerliğimi de yapmamışım. Askere gidip gelene kadar toplumsal çalışmaların içerisinde, hele hele merkezinde olmak istemiyordum. Köy Enstitüsü mezunlarına kuşku ile bakıyorlardı. Bizden önceki devrelerde, birçok ağabeyimiz yedeksubay yapılmamıştı, aynı şeylerin benim de başıma gelmesini istemiyordum.

Dilim oldukça sivridir; üstelik dikbaşlıyım dır. Eğer erken yaşlarda, iyice pişmeden dernek yönetimlerine gelirse m deneyimsizliğimden yararlanarak başıma belalar açılabilirdi. Halbuki, bü.çalışmalarda kalıcı olmak istiyordum. -

Temmuz 1959'da asker oldum. Asker dönüşü, beni yine Tercan; ama bu sefer Kargın köyüne atadılar. Orada bir. öğretim yılı çalıştıktan " sonra Erzincan merkez köylerinden Tahsunlu Birastik (Söğütözü) köyüne atandım. Köy, Erzincan'a beş kilometre uzaklıktaydı, ulaşımı da çok kolaydı. Artık, öğretmen örgütlerinde daha etkin görevler alabilirdim.

Politik ortam değişmişti. 27 Mayıs' 1960 askeri yönetimi, oldukça çağdaş bir anayasa getirmişti. O harekette karınca

kararınca ben de görev yapmıştım. Çünkü 27 Mayıs 1960'ta, Keşan'da yedeksubaydım. Demokrat Partinin baskıcı yönetimi gitmiş yerine oldukça özgürlükçü bir ortam ve daha anlayışlı bir yönetim gelmişti. Kısa süre sonra beterin beteri yönetimlerin gelip de yoksul halkı daha da yoksullaştıracağını ve öğretmenlerimizi hallaç pamuğu gibi atacağını nereden bilebilirdik?

Dernek içerisinde de saflar yavaş yavaş belli olmaya başlamıştı. İlerici kanadı Atatürkçüler, sosyal demokratlar ve sosyalistler; gerici kanadı ise 27 Mayıs'ta kapatılan Demokrat Parti'nin yandaşları ile dinciler temsil ediyorlardı. İrkçuların henüz bir varlık gösterdikleri yoktu. Yani onların -eski bir deyimle- esemeleri bile okunmuyordu.

Atatürk'ü gerçekten çok seven insanlardan oluşan geniş bir ailem vardır. Bu sevgi bugün de artarak devam ediyor. Ailem, Cumhuriyet Halk Partilidir. 1961 Anayasası'nın getirmiş olduğu ilerici havanın etkisiyle basılan yeni kitapların da yardımıyla 1960'ların başından itibaren sosyalizmi benimsedim. Atatürk sevgim de hiçbir zaman eksilmedi. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 askeri darbelerinden sonra ise bu sevgim daha da arttı.

1960'tan sonra Erzincan'daki Öğretmenler Derneği seçimlerini hep ilericiler almaya başlamıştı. Köyde çalışan öğretmenlerin temsilcisi gibi olmuştum. Köy öğretmenleri dernek toplantılarına artık daha fazla katılıyorlardı. Şehre indiklerinde dernek lokaline giden köy öğretmenlerinin sayısı her geçen gün artıyordu. Halbuki 1960'tan önce, köy öğretmenlerinden, dernek lokaline gidip oturanların sayısı oldukça sınırlıydı.

Köy öğretmenlerinin hemen hemen tamamına yakını, kendilerine danışılmadan dernek üyesi yapılmıştı. Çoğunun da bundan haberi yoktu. Dernek ödentileri mutemet tarafından otomatik olarak kesiliyordu. Buna rağmen şehre geldikleri zaman, dernek lokali yerine kahvehaneleri tercih ediyorlardı.

Köy öğretmenlerinin bu durumunu değiştirmek için, çalışıkları köylere giderek dil döktüm aylarca. Köy öğretmenlerinin gittiği kahveleri dolaşım. Sonunda köy

öğretmeni arkadaşlarımla önemli bir bölümünü dernek lokaline gelmeye alıştırdım.

Mayıs 1963'te, yapılan seçimi ekibimiz kazandı. Genel kurul delegesi olarak seçilenler arasındaydım. Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu, TÖDMF Genel Kurulu, bu yılın temmuz ayında, Antalya'da yapılacaktı.

TÖDMF ANTALYA TOPLANTISI

Antalya toplantısı benim için çok önemliydi. Ulusal boyutta yapılan böyle bir toplantıya ilk kez katılacaktım. Toplantıya katılacak diğer iki arkadaşım, ilkokul öğretmeni Muazım Battal ile ortaokul öğretmeni Fevzi Çimen'di.

Muazım Battal'ı aynı okuldan mezun olduğumuz için önceden tanıyordum. Benden birkaç yaş büyüktü. Fevzi Çimen'i ise dernek toplantılarında yeni tanımıştım (Şimdi aramızda bulunmayan arkadaşım rahmetli Dursun Bal tanıştırmıştı.).

Muazım'ın düşünce yapısını biliyordum; ama Fevzi hakkında bildiklerim sınırlıydı. Daha doğrusu Fevzi'nin düşünce yapısını bilmiyordum. Fevzi, Muazım'ın aksine benden birkaç yaş küçüktü.

Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF), 1948'de Ankara'da kurulmuştu. Federasyon, Türkiye öğretmenlerini üst kuruluş olarak bir çatı altında toplamak istiyordu. 1938'de çıkarılan Cemiyetler Kanunu, öğretmenler de dahil, hemen hemen tüm çalışanların örgütlenmesini yasaklamıştı. İkinci Dünya Savaşı faşizmin yenilgisiyle sonuçlanınca, dünyada da özgürlük rüzgarları esmeye başlamıştı. Elbetteki bundan ülkemiz de etkilendi. 5 Haziran 1946'da, yasakçı 4919 sayılı yasanın bazı maddeleri değiştirildi. Sınırlı da olsa kamu görevlilerine demokurma hakkı tanındı. Bundan yararlanan öğretmenler de ulusal boyuttaki örgütlenmenin temellerini TÖDMF ile attılar.

Heyecanla, temmuz ayının gelmesini bekliyordum. Toplantıya hazırlık için, dernekte TÖDMF ile ilgili ne bulursam okuyordum. Daha önce buna benzer toplantılara katılan ağabeyleri bularak, onlardan bilgiler alıyordum. Toplantıda ünlü kişileri de tanıyacağım için hem seviniyor hem de heyecanlanıyordum.

Toplantıdan epeyce önce, toplantıya katılacak üç arkadaş buluştuk. Toplantı gününden üç gün önce Erzincan'dan ayrılmaya karar verdik. Bir gün Ankara'da kalacak, TÖDMF Genel Merkezindeki yöneticilerle tanışacak ve delege kartlarımızı alacaktık. Toplantıdan bir gün önce de Antalya'da bulunmak istiyorduk.

O tarihlerde CHP-AP koalisyonu vardı. İsmet İnönü Başbakanı. Milli Eğitim Bakanı, CHP Bursa milletvekili Dr. İbrahim Öktem; TÖDMF Genel Başkanı Şükrü Koç, Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı ise Nuri Kodamanoğlu idi. Öğretmenler, 1963 Şubatında Ankara'da kırk bin öğretmenin katılımı ile önemli bir yürüyüş yapmıştı (Büyük Öğretmen Yürüyüşü). Yürüyüş Tandoğan Meydanı'ndan başlamış, Gar, Opera, Hamamönü, Dört Yol, Konservatuvar ve Dikimevi güzprgahını takiben Kurtuluş Meydanı'nda sona ermişti (Bu konuda önemli araştırmalar yapıpı yayımlandığı için, ayrıntıya girmiyorum.).

Yol kenarına dizilen ve pencerelerden el sallayan, alkış tutan on binlerce yurttaş, yürüyüşümüze güç vermiş, renk katmıştı. Bu görkemli yürüyüş bizi yüreklendirmiş, hükümeti de ciddi olarak etkilemişti. Yürüyüşten sonra Başbakan İsmet İnönü, bir grup öğretmen temsilcisini kabul ederek sorunlarımızı dinlemişti. Öğretmenlere ilk eğitim ödeneği de o görüşmeden sonra verilmişti. Öğretmenler ve örgütleri TÖDMF, kamuoyunda büyük prestij kazanmıştı. TÖDMF'nin 1963'teki genel kurulu, tüm bu olumlu gelişmelerden sonra toplanıyordu.

Kararlaştırdığımız gibi, toplantıdan üç gün önce Ankara'ya geldik. Akşama doğru Genel Merkeze gittik. Orada konuşacağımız, bilgi alacağımız kimseleri bulamadık pek. Herkesin Tuna Caddesi'ndeki Ankara Öğretmenler Derneği'nin

bahçesinde olduğunu söylediler. Dernek bahçesi gerçekten dolu idi.

Bugün, Tuna Caddesi'ndeki o bahçenin üzerinde çok katlı bir bina var. Ne yazık ki o binanın -benim bildiğim kadarıyla- ancak iki dairesi Ankara öğretmenlerine ait. Bir avuç çıkarıcı mirasyedi, sözde dernek yöneticisi, çeşitli oyunlarla uzun yıllar yönetimde kalarak, tamamı Ankara öğretmenlerinin malı olan o gayrimenkulu parça parça satın bitirdiler. 1960'ı yıllarda orada iki katlı, güzel bir dernek binası vardı; bahçesi, öğretmenlerin dinlenme yeri idi.

O akşam, TÖDMF Genel Başkanı Şükrü Koç başta olmak üzere, ünlü birçok öğretmen örgütçüsünü tanıdım. Ankara'da bir gün bir gece kaldıktan sonra Antalya'ya hareket ettik. Akdeniz Bölgesine ve Antalya'ya ilk gidişimdi. Akşam saat sekizde Antalya'ya indik (Otobüsten inince fırına girdiğimi sanmıştım.). Toplantıdan önce kendi kendime bir karar aldım: Bütün toplantı ve yemeklere katılacaktım. Zorunlu olmadıkça hiç konuşmayacaktım. TÖDMF'yi, yöneticilerini, muhalefet edenleri yakından tanımak ve muhalefet nedenlerini öğrenmek istiyordum. Toplantıya, Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, Müsteşar Nuri Kodamanoğlu ve genel müdürlerin çoğu katılıyorlardı.

İlk günden başlayarak konuşmaların hepsini dikkatle dinledim. Kulislerde konuşulanları da zaman kaldıkça izlemeye çalıştım. İlk günün sonunda, muhalefet gruplarını aşağı yukarı tanımıştım. Başlıca iki grup vardı: Federasyon politikasına tamamen muhalefet eden, başını sonradan Adelet Partisi'nden milletvekili olacak olan İhsan Ataöv'ün çektiği sağcı grup; diğeri de yönetime gelmek isteyen, onun için de yönetimdeki bazı kişileri eleştiren ve yönetimden daha solda olan grup. Birkaç küçük grup daha vardı; ancak onların varlığıyla yokluğu pek fark edilmiyordu.

Sol grup, listesinde bana da yer vermek istedi; ama kabul etmedim. Çünkü daha kimseyi doğru dürüst tanıımıyordum. Bugün bile o gruptan birkaç kişiyi ancak hatırlıyorum. Reddetmeme rağmen, listeler çıktığında adımları yazdıklarını

gördüm.' Seçimde kendi adımın bulunduğu listeye- oy bile- vermedim. Arkadaşım Fevzi Çimen onu bahane ederek benimle tartışmıştı hatta: "Yönetimde bulunanların komünistliği azmış gibi daha sivrilere gidiyorsun." demişti (Genel Kurul dönüşünde Fevzi arkadaşımız, Muazım'la beni fazla solcu bularak, bizimle aynı otobüse dahi binmedi. İşin en ilginç tarafı, Muazım yıllar sonra sağcı oldu. Fevzi ise sosyalist oldu. Yıllar sonra., onu ve daha birkaç arkadaşımı özel atamayla taşradan Ankara'ya getirtip listemize aldık. TÖB-DER Genel Başkanlığım sırasında, yıllarca aynı görüşler doğrultusunda savaşım verdik.).

Federasyon toplantısında tanıdığım sol grup, o zamanki Türkiye İşçi Partisi'nin politikalarını beğeniyordu. TÖDMF yöneticileri ise daha çok Cumhuriyet Halk Partisi'nin görüşlerini savunuyordu. Genel Başkan Şükrü Koç, partinin Aydın milletvekili idi zaten.

Toplantı üç gün sürdü. Toplantının son gününde yapılan seçimleri Şükrü Koç'un grubu kazandı. Sağcı grup seçimlere girme cesaretini bile gösteremeyerek tasfiye oldu. Tam olarak hatırlamamakla beraber, sol grup da fazla oy alamadı. Kendimi sol gruba yakın görüyordum. Parti olarak da Türkiye İşçi Partisi'ni tutuyordum. Ona rağmen oyumu Genel Merkez grubuna verdim. Tanıdıklarım daha çok o grubun listesinden seçime katılmıştı.

İkinci nedense sol grup mensuplarının, konuşmalarında "parti"yi ön plana çıkarmalarıydı, öğretmen örgütü yokmuş gibi davranıyorlardı. Bu durum hiç hoşuma gitmiyordu'. TÖDMF, biz öğretmenlerin örgütü idi. Onun bağımsızlığını gözümüz gibi korumamız gerektiğine inanıyordum. O düşüncem bugün de devam ediyor: Meslek örgütleri, hatta tüm sivil toplum örgütleri, siyasi partilere karşı bağımsızlıklarını mutlaka-korunmalıdır.

TÖDMF'nin 1964'te Eskişehir'de yapılan genel kuruluna katılamadım. O toplantıyı hern basından hem de toplantıya katılan arkadaşlardan öğrendim. Toplantıda önemli kararlar alınmıştı. Erzincan öğretmenleri için problem yaratan bir karar da alınmıştı o toplantıda. O karar, başımızı epeyce agrıtmıştı. Olay şu:

Federasyon toplantısından kısa bir süre önce Eskişehir'de, komünizm propogandası yapıyor diye, Köy Enstitüsü çıkışlı bir kişi gözaltına alınıyor. Bu kişi öğretmen ya da sağlık memuru. Gözaltının haksız olduğunu basının önemli bir bölümü yazıyor. Federasyon Genel Kurulu bu olayı protesto ediyor. Aynı zamanda o kişiyi gözaltında ziyaret etmek için bir heyet görevlendiriyor.

Erzincan delegelerinden arkadaşımız Fevzi Çimen, bu olaya çok kızıyor. Orada bir şey yapamıyor; ama kızgınlığı artarak Erzincan'a dönüyor. O tarihte Altınbaşak Köyü'nde okul müdürüyüm. Aynı zamanda derneğin Onur Kurulu üyesiyim.

Bir gece, köydeki evimin kapısı çalındı. Tabancamı alarak kapıya çıktım. Kapıda, dernek yönetiminden bir arkadaş vardı. "Beni Dursun Bal gönderdi, sizi Erzincan'a götüreceğim." dedi. "Hayrola, bu kadar önemli ne olabilir? Sabahı bekleyemediniz mi?" dedim. "Hem gideriz hem de yolda anlatırım." dedi. Hemen hazırlandım. Motosikletin arkasına bindim. Arkadaşa, yolda hiçbir şey anlatmamasını söyledim. Nasıl olsa motorun ve rüzgarın sesinden hiçbir şeyi tam olarak duyamayacaktım.

On beş dakika sonra Erzincan'daydık. Saat 24.00 civarındaydı. Dursun Bal'ın evine gittik. Rahmetli Dursun Bal bizi bekliyordu. "Görüyor musun bizim Fevzi'nin yaptıklarını?" dedi. "Fevzi ne yapmış ki, beni geceyarısı apar topar köyden getirdiniz?" dedim, anlattılar:

Fevzi, Eskişehir'den döndüğünde çok huzursuzmuş. "Bizim örgütümüzün Genel Kurulu, bir komünisti ziyaret etmek için nasıl heyet gönderir? Biz komünist bir örgüt müyüz? Ben bu durumu hazmedemem. Bir protesto bildirisi yazarak bunu bütün şubelere postalayacağım." diyormuş. Arkadaşlar o gün fazla ciddiye almamışlar; ama aradan bir gün geçince Fevzi dediğini yapmış. Olanları protesto (!) eden bir yazı yazarak, şubelere göndermek üzere zarflara koymuş, zarfların üzerini de yazmaya başlamış. İşin ciddiyetini anlayan bazı arkadaşlar dernek yönetimine haber vermişler. Onlar da Fevzi'yi durdurmuşlar. Yazdıklarını elinden almışlar. Bana da haber göndermişler hemen. "Şimdi bu yazıları ne yapacağız? Nasıl davranmamız lazım?" diye soruyorlar.

Hazırlanan yazıyı okudum. Yazının üyelerimiz tarafından okunması bence çok önemli değildi. Dünya görüşü tam oturmamış üyeler tereddüt geçirebilirlerdi. Ancak işin örgütten kopma boyutuna varacağını sanmıyordum. Öyle bir şey olsa bile çok sınırlı kalırdı. O bakımdan, olayı büyütmemek gerekiyordu. Arkadaşlara: "Bu yazılardan acaba ne kadarını şubelere göndermiş, biliyor musunuz?" diye sordum. "Olayı duyar duymaz el koyduk. Hemen Fevzi'nin yanına gittik, yumuşak bir şekilde kendisini ikna etmeye çalıştık. Tam olarak inandırmamasak da şubelere gönderilmesini şimdilik önledik. Belki birkaç şubeye postalamış olabilir, daha fazla şubeye gönderdiğini sanmıyoruz." dediler. Yazıdan, Fevzi'nin elinde kalıp kalmadığını öğrenmek istedim. "Yazının aslı da dahil hepsini aldık. Hatta istediği örneği bile vermedik." dediler. Yazılara baktım, yarısına yakını katlanmış ve üzeri yazılmıştı. Yazıların tümünü Dursun Bahn evinde, sobada yaktık.

Sonraki yıllarda Fevzi ile yıllarca birlikte çalıştık, hep aynı saflardaydık. Bu konuyu da hiç konuşmadık.

TÖDMF ADAPAZARI TOPLANTISI

1965 Temmuz ayında, TÖDMF Genel Kurulu Adapazarı'nda toplandı. Erzincan temsilcisi olarak Zeki Uçar, Ali Karadağ, Mehmet Kara ve ben katıldık. Antalya toplantısında olduğu gibi Adapazarı toplantısına da üç gün önce gittik. İki günümüzü Ankara'da geçirecektik.

Türkiye Öğretmenler Sendikası, TÖS kurulmuştu. Kulislerin heyecanlı olacağını düşünüyorduk. TÖS'ün kurucusu olmam için benden istenilen belgeleri daha önce göndermiştim. Ankara'ya geldiğimde TÖDMF genel kuruluna katılma belgelerim geldiği halde TÖS kuruculuğu için gönderdiğim belgelerin, kurucuların eline geçmediğini öğrendim. O an yapabileceğim bir şey yoktu; ama ben, kendimi TÖS'ün kurucusu saydım hep.

Ankara'da iki gün kulisleri dinledik. TÖS, TÖDMF'de ağırlığını göstermeye başlamıştı bile. Toplantıdan bir gün önce Adapazarı'na geldik. Örgütle ilgili hiçbir çalışmaya katılmayarak,

çok uzun yıllar önce Erzincan'ı terk eden amcamın, Adapazarı'nda oturan oğlunu aramaya başladım.

Amcam, 1912 yılında Hereke'ye yerleşmişti. Amcamı ve çocuklarını daha hiç görmemiştim ve tanıımıyordum; ama büyük oğlu Mustafa Demirbaş'ın, Zirai Donatım Kurumu'nda çalıştığını öğrenmiştim. Amcam, onu tanımama olanak bulamadan ölmüştü; ama oğlunu buldum. O akşamı birlikte geçirdik.

Geç saatlerde arkadaşlarımla buluştum. Onlardan toplantı hakkında bilgi aldım, toplantının yapılacağı yeri öğrendim.

KOMÜNİSTLERE ÖLÜM!

Toplantı yapılmadan önceki günün sabahı, salona gitmek üzere otelden çıktığımızda bütün sokak ve caddelerin anti-komünist sloganlarla doldurulduğunu gördük: "Komünistlere Ölüm, Komünistler Moskova'ya, Komünizm Her Görüldüğü Yerde Ezilmelidir...vb."

Böyle bir şeyle ilk defa karşılaşırıyordum. Oldukça heyecanlandım. Arkadaşlarım da heyecanlanmışlardı. Yazılar daha çok şehrin merkezinde bulunan dar ve uzun sayılacak bir parkın içerisindeki gezi yollarıyla parkın iki yanında bulunan caddenin üzerine ve yaya kaldırımına yazılmıştı. Toplantı salonumuz da bu parkın tam karşısındaydı. Yani biz üç gün boyunca gidip gelip faşistlerin yazdığı bu saçmalıkları okuyacaktık. Şehrin tam ortasına, valilik ve de emniyet müdürlüğünün karşısına bu kadar yazıyı, yazarlara göz yumulmadan kimse yazamazdı. Anlaşılıyordu ki olanların hepsinden ilin idarecileri de haberdardı.

O tarihlerde, bugün "baba'lık mertebesine çıkarılan Süleyman Demirel Başbakan, rahmetli Cemal Gürsel ise Devlet Başkanı idi. Komünizm ticareti, almış başını gidiyordu. Sanki ülkede komünistler idareye el koymuşlardı da yurttaşlara baskı yapıyorlardı. Her gün ülkenin bir yerinde Komünizmle Mücadele Derneği'nin bir şubesi açılıyordu, Devletin ileri gelenlerine komünizmle mücadele etmeleri için fahri başkanlık dağıtıyorlardı. Devlet Başkanı Cemal Gürsel'i de kandırarak

Komünizmle Mücadele Derneği'nin başına "fahri başkan" yapmışlardı. Ne var ki rahmetli Gürsel, komünizm tüccarlarının niyetlerini kısa zamanda anlayarak, fahri başkanlıktan ayrılmıştı.

Cemal Gürsel'in ölümüyle Cumhurbaşkanlığına seçilen Cevdet Sunay, Komünizmle Mücadele Demekleri'ni himayesine almış: "Bu gençler milliyetçi, vatansever gençlerdir." demişti. 12 Eylül 1980'den sonra çete kurup çek-senet tahsilatı yapan, devlet adına adam öldüren, yargısız infaz yapan; adlan "devlete yardımcı güçler"e çıkan "tosuncuklar", işte bu "gençler"dir. Türkiye İşçi Partili yedi genci hunharca katledenler; Papa'yı Roma'da vuranlar; Abdi İpekçi, Doğan Öz, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu ve daha yüzlerce insanımızı katledenler de bunlardır. Yüzlerce masum TÖB-DER'li öğretmeni ve devrimci genci öldüren katiller de o kandırılmış "gençler" arasından çıkmıştır. Ülkemizdeki her pis işin altında "devlete yardımcı gençler" unvanını alan o çanak yalayıcıların imzası vardır.

Tüm bunlar bilindiği halde "adalet" bunların yakasından tut(a)mamaktadır. Bunlar, ceza alacakları yerde her gün terfi etmekte. Medyada, suçlarıyla ilgili bir sürü yazı çıktığı halde onlardan, ne hikmetse, hesap sorulamıyor. Onlardan bakan, milletvekili, üst düzey bürokrat ve "doktorasız" öğretim üyesi olduğunu medyayı izleyen herkes bilmektedir. Bu faşist tosuncukların gelecekte tüm devlet yönetimini ele geçirmeleri sürpriz olmayacaktır (O tarihlerde din ticareti henüz bugünkü kadar rant getirmiyordu. Dincilerin şirketleri, holdingleri, vakıfları, bankaları...vb. tam olarak oturup güçlenmemişti. Yurt dışından da yeterince dolar ve mark gelmiyordu.).

Sabahleyin otellerden çıkıp da o yazıları gören öğretmenlerin hepsi, söz birliği etmişçesine, yazılara ayaklarını sürmeye başladılar. Yağlı boya ile yazılan yazılar kolay çıkmıyordu. Gene de yüzlerce öğretmenin ayak sürmesi yazıları kısa zamanda okunmaz hale getirdi. Hele ki onların yazılmasını önlemeyen emniyet güçleri, yazıları silen öğretmenlere engel olmadı...

Adapazarı toplantısında acemiliğim gitmişti artık. Başkanlık divanından söz alarak, çalışma raporu üzerinde bir konuşma

yaptım. Bir konu hariç neler söylediğimi tam olarak anımsamıyorum. Anımsadığım, TÖS'le ilgili kısmıdır: "Dernekçiliğin ilkel bir örgütlenme biçimi olduğunu, çağdaş ülkelerde öğretmenlerin sendikalı olduğunu, işçi sendikalarıyla federasyonlar şeklinde üst örgütlenmeye gittiklerini söyleyerek, TÖDMF'nin kendisini feshedip TÖS'e katılmasını" istedim. Konuşmamın bu kısmı çok alkışlandı. Konuşmamdan sonra arkadaşlarım ve tanımadığım birçok insan elimi sıkarak, bir kısmı da boynuma sarılarak beni kutladılar.

Dursun Akçam da bir arkadaşı ile yanıma geldi. Diğer insanlar gibi konuşmamı kutladıktan sonra bana seçimde listelerinden aday olmamı önerdi. Kendisine, arkadaşlarımla görüştüğümde sonra haber vereceğimi söyledim. Sabahleyin seçim vardı. Dursun Akçam bana teklifi yaptığı zaman arkadaşlarım da söylediklerini duymuşlardı. Akşam yemekten sonra konuyu uzun uzun konuştuk. Yönetim kurulu üyeliği verilerse seçime katılmaya karar verdik. Akşam geç saatte durumu Dursun Akçam'a söyledim. Akçam: "Zaten yönetim kuruluna gireceksin, teklifi yaparken söylemiştim. Demek dikkat etmemişsin." dedi.

Bizim listemiz federasyonun sol grubunun listesi idi. Listemiz seçimi kaybetti. Ama beklediğimizden daha fazla oy almıştık. Daha doğrusu ben öyle düşünüyordum. Karşı liste tanınmış isimlerden oluşturulmuştu. O seçimde kazanan liste şudur:

Yönetim kurulu: Hayrettin Uysal (Genel Başkan), Tahsin Saraç, Erdoğan Güney, Ahmet Kamacı, İsmet Eren, Prof. Bahri Savcı, Süleyman Şimşek, İsmail önder, Avni Akyol, Ali Mutlu, Halis Kurtça, Hidayet Taştekin, Çetin Yılmaz, İbşir Güner, Nadide Yenisev, Halil Akyavaş, Abdulkadir Arıç, Ali Demiroğlu, Şükrü Kaçar, Ahmet Nuri Macit, Avni Aytan, Orhan Doğan, Hulusi Türkseven, Şahin Hafizoğlu, Nuri Çelik,

Danışma, Yargılama Kurulu: Vahit Akdoğan, Rıza Dönmez, Ali Fuat Cesur.

Denetleme Kurulu:Kazım Eke, Mahmut Işık, Muharrem,,
(Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi, 1908-1998, Dr. Niyazi
Altunya)

Genel Kurul oturumlarında her ne kadar Türkiye Öğretmenler Sendikası, TÖS uzun uzun tartışılmasa da kulislerde "sendika" konuşuluyordu. Ben de dahil genel kurul delegelerinin büyük çoğunluğu sendika ve sendikacılık hakkında bilgi sahibi değildik. Sendikayı, ismi değişmiş dernekçilik sanıyorduk. Bazılarımız sendika ile siyasi partiyi karıştırıyor, sendikayı siyasi parti gibi algılıyorduk. Bazılarımız da sendikanın öğretmenlerin sorunlarını kısa zamanda çözeceğine inanıyordu. Sözün özü: Biz, sendikacılığı bilmiyorduk. Kurucularımızın çoğunluğu da buna dahildi. Bildiğini sananlar da -o da kulaktan dolma- çok az şey biliyordu.

Sendikacılığı sonraki yıllarda TÖS'te yaparak, yaşayarak öğrendik. Öğretmenlerimizin çoğu o olanağı da bulamadan sendikamızı yitirdik.

Kulislerde sendika konusu tartışılırken, birçok öğretmenin: "Biz işçi miyiz ki sendika istiyoruz? İşçinin sendikası olur. Derneklerimiz ve federasyonumuz devam etmelidir." dediğine tanık oldum. Daha sonraki yıllarda, TÖB-DER Genel Başkanlığım sırasında da EGİT-DER Genel Başkanlığım sırasında da, bu gibi sorulara muhatap oldum ve çok yerde öğretmen arkadaşlarımla tartıştım. Sayıları azalmış da olsa: "Başkanım, niçin öğretmenlere "eğitim emekçileri" diyorsunuz? Biz işçi, amele değiliz ki emekçi olalım. Biz öğretmeniz, devlet memuruyuz ve kazma kürekle çalışmıyoruz." diyorlardı.

TÖS, öğretmenlere okul görevi yaptı, TÖS, bizim ikinci Köy Enstitümüzdür. Ülkeyi yönetenler de bunu öğrenmişti. Bu nedenle, Köy Enstitülerine yalnızca yedi yıl katlanabilenler, TÖS'e ancak altı yıl katlanabildiler. 12 Mart cuntası, TÖS'ün kapatılması için 1961 Anayasasını değiştirdi. O gün Anayasayı değiştirip TÖS'ü kapatmak isteyen ve bunu yapan siyasetçilerin büyük çoğunluğu, bugün de parlamentoda, üstelik ülke yönetiminin başında. Aynı siyasetçiler o zaman da aynen bugün olduğu gibi özgürlük ve demokrasi nutukları çekiyorlardı. Ne hazin...

TÖS ANKARA ŞUBE BAŞKANI OLUYORUM

Erzincan'dan sonra bir buçuk yıl Ankara'nın Kırıkkale ilçesinde (o zaman ilçeydi) çalıştım. Kalan zamanımın çoğunu sendikada geçiriyordum, idari görevim yoktu. 1967 Genel Kurulunda Onur Kurulu üyeliğine seçilmiştim.

1967 Aralık ayında, Ankara merkezinde, Hıdırlıktepe İlkokulu'na atandım. Artık, sendikada yönetim görevi alabiliyordum. 1968 Temmuz ayında yapılacak genel kurulda şube seçimlerinde görev almayı aklıma koydum.

TÖS içerisindeki muhalefetimiz gün geçtikçe güçleniyordu. Genel Merkez genel kurullarında seçim kazanamamak da Ankara Şubesinde güçlü bir ekiptik. 1966'dan itibaren seçimleri hep bizirrekip kazanıyorduk. Ekibin lideri Feyzullah Ertuğrul'du. Politik olarak Türkiye İşçi Partisi'ni, TİP'i destekliyorduk. Ekibimiz, siyasi görüş bakımından homojen değildi. Örneğin benim de içerisinde bulunduğum bir grup, Mihri Belli'nin öncülüğünü yaptığı "Milli Demokratik Devrim" görüşünü savunuyorduk. Seçimlerde oylarımızı TİP'e veriyorduk; ama partinin yöneticilerini de eleştirmekten geri durmuyorduk.

Öğretmen örgütü içerisinde o zamanın ünlü Milli Demokratik Devrimcileri Ali Çiçekli, Tevfik Yılmaz, Nazım Bayata, Ali Kaymak, ben ve daha birçok arkadaş vardık. Bazı gençlerin, partiyi basarak eşyaları tahrip etmeleri, grubumuzun ise bu olanlara ses çıkarmaması, Milli Demokratik Devrim görüşünden soğumama ve sonucunda ayrılmama neden oldu. Artık kendi çevremde de bir grup oluşmaya başlamıştı. Birçok arkadaşım, gençlerin partiyi basmalarını içlerine sindiremiyorlardı. O açıdan Milli Demokratik Devrim taraftarlarının sayısı öğretmenler arasında her geçen gün azalıyordu.

Grubumuzun önderi durumunda olan Feyzullah Ertuğrul ağabeyimizin iflah olmaz Fakir Baykurt fobisi ve o yüzden yaptığı hatalar, gruptaki arkadaşları gün geçtikçe ondan uzaklaştırıyorcu. Arkadaşların benim çevremde ve çabucak toplanmasında Feyzullah Ertuğrul'un bu tavrının payı azımsanamaz. Ankara Şubesi Başkanlığına aday olma nedenlerimden birisi de bu durumdur.

1968 Temmuz'unda, Ankara Şubesinin genel kurulu vardı. Bizim karşıımızdaki" en güçlü ekip, Genel Merkezin çıkaracağı ekipti. O tarihlerde Ankara Merkez Şube seçimlerini, Genel Merkeze muhalefet eden gruplar kazanırdı hep. O durum daha sonra da devam etti, bugün de devam ediyor sanırım. Bu artık gelenek haline gelmiş. O seçimde, Genel Merkezimiz, Ankara Şubesi yönetimi mutlaka almak istiyordu. Rahmetli Fakir Baykurt'un sendikacılıktaki en güçlü zamanıydı. Ankara seçimlerini almayı da akıllarına koymuşlardı.

Bizim grubun şube başkan adayı bendim. Genel Merkez, karşıma hiç beklemediğimiz, sürpriz bir başkan adayı çıkardı: Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk.

Rahmetli Koçtürk, ciltlerle kitapları olan, herkesin tanıdığı saygın bir kişiydi. Karşısında da adı sanı olmayan, Ankara'ya iki yıl önce atanmış, Hıdırlıktepe İlkokulu öğretmeni ve kimsenin tanımadığı ben, Ali Bozkurt. Doğrusu, Genel Merkezin başkan adayını duyunca başlarda paniğe kapıldım biraz. Osman Nuri Koçtürk'ün aday olacağını bilsem belki de aday olmazdım. Arkadaşlarım beni teskin ettiler: "Merak etme, bu seçimi mutlaka alacağız. Öğretmenler seni de Koçtürk Hoca kadar tanıyorlar. Sen öğretmenlere ondan daha yakınsın." dediler.

Kongreye birkaç gün vardı. Yapacağım konuşma üzerinde günlerce çalıştım. Şube başkanımız rahmetli Ali Rıza Kayaalp, Milli Demokratik Devrim grubundan olmasa da seçimi benim kazanmamı istiyordu. Kalan zamanlarımda öğretmen sayısı fazla olan okulları geziyordum. Yanıma, listeye alacağım arkadaşları da alarak epeyce okul gezdim. Gittiğimiz okulların büyük çoğunluğunda öğretmenler, oylarını bizim ekibe vereceklerini söylüyorlardı.

Kongrede en önemli sorun, üyelerimizi toplantıya getirebilmektir. Nedense büyük kentlerdeki insanların çoğu tatillerini feda ederek bu tür toplantıya gelmez. Ankara'da şimdiye kadar yapılan toplantılara gelenlerin sayısı da pek fazla değilmiş. Üyelerin toplantıya gelmelerini sağlayabilirsek seçimi bizim alacağımıza ben de inanmıştım. Çalışmalarımızın ağırlığını bu yöne çevirdik.

Toplantımızın ikincisiydi. İlk toplantımızda salt çoğunluğu sağlayamamıştık. Her zaman ilk toplantılarda çoğunluk

sağlanamadığı için. o yönde fazla da gayret sarf etmemiştik. Toplantıya beş yüzden fazla üye katılmıştı. Bu bir rekordu, Bundan önce yapılan hiçbir toplantıda bu kadar üyenin bir araya gelmediği söyleniyordu. Bazı arkadaşlar: "Genel Merkezin çalışmalarının sonucudur bu kadar üye." diyorlardı. Ben buna inanmıyor, "Bu çoğunluğu bizim planlı çalışmalarımız sağladı." diyordum.

Toplantı başladı. Başlangıçta en çok merak edilen şey, toplantıyı yönetecek başkanın hangi gruptan olacağıydı. Bizim adayımız Öğretmen Avukat Nevzat Helvacı, Genel Merkezin adayı Öğretmen Avukat Cemal Başbay'dı. Başkanlık divanını bizim arkadaşlarımız kazandı. Seçimi alacağımıza da iyice inanmaya başlamıştık.

Toplantı da iyice uzamıştı. Seçimi kaybedeceklerini anlayan karşı taraf, toplantıyı uzatarak öğretmenlerin usanıp toplantıyı terketmeleri taktiğini uyguluyor, bir yandan da kendilerine oy vereceklerini tahmin ettikleri öğretmenlerin salonda kalmasını sağlamaya çalışıyorlardı. Durumu zamanında fark ettiğimizden, kendi taraftarlarımızın gitmemeleri için çaba sarfediyorduk. Her iki taraf da istediğini tam olarak elde edemedi. Yüzden fazla öğretmen toplantıdan ayrıldı.

Seçim yapıldı. Oy sayımına geçildi. Sandıklardan çıkan oyların çoğu bizim listelerdi. Sayım sonunda karşı liste 47 oy aldı. Bizim oylarımız 375'ti (İlk önemli seçim sınavım olduğu için aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen sonucu hiç unutmuyorum).

Seçimden sonra, rahmetli Osman Nuri Koçtürk yanıma geldi. Beni tebrik etti. Bana: "Kuzum, ben seni tanımıyorum, nerede çalışıyorsun, bu kadar oyu nasıl alabildiniz? Cidden şaşırdım. Ben de kendimi tanınmış biri sanırdım." dedi. Osman Nuri Koçtürk'e nerede çalıştığımı, benim kendisini tanıdığımı ve çok saygı duyduğumu söyledim. "Hocam, bu kadar oyu nasıl aldığımızı insanın ki ben de bilmiyorum." dedim. Gülüştük. Hoca: "Alçakgönüllü olmanızı da beğendim. Size başarılar dilerim." dedi.

Şube yönetim kuruluna şu arkadaşlar seçilmişti: Feyzulah Coşkun, Cemil Çakır, Ülkü Soylu (Bayata), Avnî Aytan, Ali Bozkurt. Yaptığımız görev bölümü de şöyleydi: Ali Bozkurt,

Başkan; Feyzullah Coşkun, Başkan Yardımcısı; Avni Aytan, Sekreter; Cemil Çakır, Sayman ve Ülkü Soylu, Üye

Ankara merkezinde o tarihlerde tek şube vardı. Genel Merkez, daha sonraki yıllarda seçimi bizden alabilmek için ikinci bir şube açılmasına izin verdi. Böylece bölünecek ve gücümüzü kaybedecektik.

İkinci şube Altındağ'da açıldı. O şubenin açılmasına Feyzullah Ertuğrul, Haşim Kanar, Mehmet Ali Büklü, Asım Hışıl ve Aziz Aysel gibi arkadaşlarımız öncülük ettiler. Altındağ Şubesi, gereken gelişmeyi gösteremedi. Genel Merkezimiz de onlardan beklediğini bulamadı. Altındağ Şubesi çok sert bildiriler yayınlayarak Genei Merkezi suçluyordu (Hatta bu bildirilerden bir tanesi 12 Mart askeri darbesinden sonra sıkıyönetim mahkemesinde açılan TÖS Davası'nda Genel Merkez yöneticilerimiz aleyhine suçlayıcı delil olarak kullanıldı).-Genel Merkezimiz, benden sonraki devrede de Ankara'da, Ankara Şubesi seçimlerini kazanamadı.

Görevde kaldığım iki yıl içerisinde önemli olaylar yaşadık. Kayseri'de yakılma girişimi ve 15-19 Aralık tarihlerinde TÖS'ün yaptığı dört günlük öğretmen boykotu, bu olayların en çok bilinenleridir.

KAYSERİ OLAYLARI

TÖS'lü öğretmenlere saldırılar artarak devam ediyordu. Tek tek saldırıların yanında toplu saldırılar da başlamıştı. Bunun örnekleri Konya, Horasan, Düzce, Elazığ, Karaman, Adıyaman, Boyabat, Tokat, Elbistan, Giresun, Yozgat ve daha birçok yerde yaşanmıştı. Buralarda öğretmenler topluca kovalanmış; evleri, mahalleleri ve lokalleri tahrip edilerek yağmalanmıştır. Ne hazindir ki yurdumuzun geleceğini hazırlayan öğretmenlerimize karşı yapılan bu gibi saldırılar karşısında güvenlik kuvvetleri, yani bu olayları önlemek için hepimizin verdiği vergilerden ücret alanlar, yetersiz kalmışlardır. Açıkçası, saldırıları durdurmak için gereken çabayı göstermemişlerdir. Ülkeyi yönettiğini sanan yöneticiler de olaylara seyirci kalmışlardır. Aynen Sivas'ta, Madımak Oteli'nde yakılanlara seyirci kaldıkları gibi.

İşte TÖS'ün Kayseri'deki Genel Kurulu böyle elverişsiz bir ortamda yapılıyordu. Toplantı 7-8-9 Temmuz 1968 günlerinde Kayseri'de, Alemdar Sinaması'nda olacaktı. Biz, ekip olarak bir gün önce orada olacaktık. Eşimi ve çocuklarımı da alarak eşimin Kayseri'de oturan dayısının evine konuk olduk.

İki gün önce gitmiştik. Doğrusu benim aklıma saldırı olma ihtimali hiç gelmemişti. Toplantıdan bir gün önceki sabah eşime: "Akşam beni beklemeyin, siz yemeğinizi yiyin, ben çok geç kalabilir, hatta gelemebilirim." dedim. O zaman on bir yaşında olan oğlum Oğuz (28 Mayıs 1990' da, TÖS'ten sonra kurulan ilk kamu görevlileri sendikası olan EĞİTİM-İŞ'in kurucularındandır.), akşam eve gelmeyecek olmama karşı çıktı: "Hayır baba, söz vermiştin; beni de toplantıya götürürecektin. Sen gelmezsen beni kim götürülecek?" dedi. Geç de olsa döneceğimi söyleyip ancak ayrılabilirdim.

Rahmetli Fakir Baykurt, o akşam bazı arkadaşlarıyla Karaözü Köyü'ne gitmişti. Bizim ekip gene ayrı liste çıkaracaktı. Akşama doğru bir araya gelerek toplantıdaki stratejimizi saptamaya çalıştık. Tam olarak anlaşamamak da birlikte hareket etmeye karar verdik. Ekibimiz ikişer ve üçer kişilik gruplara ayrılarak taşradan gelen delegelerin kaldıkları otelleri ve buldukları yerleri dolanmaya başladık. Ben ve bazı arkadaşlarım tek başımıza gezecektik. Gruplardan hangisi bize gereksinim duyarsa onların yanlarına gidecektik. Böylece birbirimizden ayrıldık.

Öncelikle TÖS Kayseri Şubesine gittim. Şube Başkanı Hakkı Yalçın'dı. Onunla yeni tanışmıştım. Hangi tarafı desteklediğini daha bilemiyordum. Taşradan gelen arkadaşlarla sohbeteye başladık. Beni ismen tanıyorlardı. Bense çoğunu tanııyordum. Bana, Genel Merkeze muhalefetimizin nedenlerini sordular. Dilimin döndüğünce anlatmaya çalıştım. Bazıları ikna oldu; ama çoğunuk karşı çıkıyordu. Fakir Baykurt'un ünü bizim doğrularımızı gölgeliyordu. İşimizin iyice zor olduğunu anladım.

Otelleri gezen arkadaşlarımızdan bir grup, bir otelde taşradan gelen arkadaşlarla görüşme yaparken, rahmetli Ali Çiçekli oraya gelmiş. Konuşmaları biraz dinledikten sonra söz isteyerek, ekibimizin görüşlerini anlatmaya başlamış. Diğer arkadaşlar sorular soruyor sık sık da Ali'ye itiraz ediyorlarmış. Ali,

kızmış ve tartışmanın dozunu daha da artırmış. Arkadaşlar bana haber göndermişler. Dernekten kalkarak otele gittim. Gittiğimde, Ali Çiçekli otelden ayrılmıştı.

Saat dokuzu biraz geçiyordu. Birden otelin elektrikleri kesildi. Biz karanlığın şaşkınlığında iken art arda birkaç patlama sesi geldi. Süresini bilemiyorum; ama biraz sonra da elektrikler yandı. Patlama işi canımı sıkmişti. Adapazarı toplantısında da caddeler anti-komünist sloganlarla doldurulmuştu. "Demek ki yobazlar faşistlerden işi devraldı." diye düşündüm. Bu sefer de bu konuyu arkadaşlarla tartışmaya başladık.

Arkadaşlarıma kuşkularımı anlattım. Kayseri milletvekillerinden, birinin, toplantımızdan günler önce Kayseri'ye gelerek TÖS ve TÖS'lü öğretmenler aleyhinde çalışmalar yaptığını, halkı kıskırttığını, bu bakımdan önemli ve istemediğimiz olaylarla karşılaşabileceğimizi söyledim (Bu konudaki bilgileri Kayseri Şube yöneticilerinden almıştım.). Arkadaşların bir kısmının aklı söylediklerime yattı. Bazı arkadaşlar ise abarttığımı söylediler. Onlara başta Konya olayları olmak üzere, çeşitli yerlerde öğretmenlerimize karşı yapılan toplu saldırıları hatırlattım.

Vakit epeyce ilerlemişti; arkadaşlara: "Geç oldu arkadaşlar, yatıp dinlenelim; ama dediklerimi aklınızdan çıkarmayın. Sokaklarda gezerken yalnız gezmeyin ve gözünüz etrafta olsun. Halktan korkmayın, bu saldırıları halk değil onları çeşitli yalanlarla kandırarak kıskırtanlar yaptırıyorlar. Onlar da daha çok gençler ve çocuklar oluyor. Sabah, tam zamanında toplantıda bulunun; haydi iyi geceler." diyerek otelden ayrıldım. Ben de yolda gözlerimi etraftan hiç ayırmadım. Eve döndüğümde saat ikiyi geçiyordu.

Rahmetli Prof.Dr. Muammer Aksoy, o ünlü kitabında Kayseri Olayları'nı anlatırken söze şöyle başlar: *"Hortlayan karşıdevrimellerin, el ele vererek, 1968 yılı temmuzunda Kayseri'de toplanan TÖS Genel Kurul toplantısını yarıda bırakmak ve bununla da yetinmeyerek 800 öğretmen temsilcisini, Kayseri'nin göbeğinde, zabitanın ve başka kamu görevlilerinin gözleri önünde (saatiarca süren saldırılar sonucunda) diri diri yakmak gibi, eşi az bulunur bir cinayete girişildiğine de Türk kamuoyu tanık olmuştur. Bu olayın daha önce günlerce*

tezgahlanması, resmi görev sahibi çeşitli kişilerin tertibe karışması ve saldırıdan sonra can güvenliğinin ve bütün temel hakların hiçe sayılması, nihayet siyasal iktidarın bu kadar korkunç olaya en küçük bir önem vermeyişi, asil suçluların ortaya çıkmasına değil, kaybolmasına hizmet eden bir tutum ve davranışın (zihniyetin) bütün açıklığı ile kendisini göstermesi üzerinde uzun uzadıya durmak gerekir. Çünkü bu olay, yalnız öğretmenlere karşı uygulanan 'hukuku sistemli olarak çığneyişler'in bütün sınırları aşan bir ölçüde yoğunlaşması bakımından değil, genellikle anayasa ve Atatürk yolundan sapışın ve karşıdevrimci çabasının her araca baş vurarak azgınlaşması bakımından da pek önemli bir olaydır." (Devrimci Öğretmenin Kiyımı ve Mücadelesi cilt 1, s. 595)

8 Temmuz sabahı toplantı başladı. Çalışma Raporu okunuyordu. Gerisini İmece dergisinden okuyalım: "Bir süre sonra Fakir Baykurt, bir baskın grubunun yaklaşmakta olduğunun haberini verdi. Gelenler küçük çocuklardı. Elllerinde bayrak ve taşlar vardı. Sinemanın önünde coplu toplum polisleri ve jandarmalar sıralanmıştı. Plana göre uygulanan taktik gereğince ileri karakol olarak ileri sürülmüş olan ve para ile kandırılmış çocuklar, polisler tarafından dağıtıldı. Ama asıl kuvvetler arkada idi: Çember sakallılar ve dükkanları zorla kapatılmış esnaf, kıskırtılmış fukara halk ve kalabalık bir meraklılar kitlesi. Sayıları on binin üstünde tahmin ediliyor. Naralar atarak ellerinde bayraklar (yeşil bayraklar da olduğu söyleniyor) taşlar, odunlar... Polis coplarla, jandarmalar gövdeleriyle, önceki kana susamışları durdurmaya çalışıyor. Bir polisi yere yuvarlıyorlar; bir başka polis, bir yobazın sırtına şiddetli cop vuruşu ile saldırarak, arkadaşını yerden kaldırıp kurtarıyor. Fakat tam bu sırada, kenarda duran kellifelli bir bay, polislere: 'Ben size halkı copleyin mi dedim!' diye bağırınca, durum tüm değişiyor, polisler ve jandarmalar duruyor ve bir süre sonra da ortadan kayboluyorlar. Öndeki iri yarı bir çember sakallının komut/arıyla, sinemanın ön cephesine taşlar, odunlar yağmaya başlıyor. İlk öncüler kapıları zorlayarak binaya dalyorlar. Salonun içinde on-on beş gözüpek öğretmen bunları karşılıyor. Kafa göz patlıyor. Dışardan atılan gazlı paçavralar kapı ağzında söndürülebiliiyor, salonda gırtlak gırtlığa bir savaş başlıyor....." (İmece, Temmuz 1969)

Salona, on bir yaşındaki oğlum Oğuz'u da götürmüştüm. Bu yobaz sürüsünün, çocuk falan dinlemeyeceğini bildiğim için, onlar katliama başlamadan hiç olmazsa onu salondan çıkarmanın yollarını aradım. Oğuz, sinemanın balkonunda, delege olmayan arkadaşların yanında oturuyordu. Yanına giderek: "Oğlum, şimdi sana söyleyeceklerimi iyi dinleyecek, hiç korkmadan ve şaşırmadan aynen yapacaksın." dedim. "Tamam baba." dedi. Korkup korkmadığını sordum. Hiç korkmadığını, söyledi. Ama çocuğun rengi solmuştu. Benim de başka çarem yoktu. Elinden tutup dışarıya kendim götürsem, yobazlar Menemen'de Kubilay'a yaptıklarını bize de yaparlar, ikimizi de anında parçalarlardı. Başını okşayarak şunları söyledim: "Seni şimdi kapiya kadar götürreceğim. Polisler kapıyı kapattıkları için bizi kimse görmez. 'Simitlerimi ve tepsimi aldılar.' diyerek ve ağlayarak dışarı çıkacaksın. Sana kimin oğlu olduğunu sorarlarsa, annenin dayısının adını vereceksin. 'Ben Kerim Erdenler'in oğluyum. Fevzi Çakmak Mahallesi'nde oturuyoruz. İçerdeydim, simit satıyordum. Simitlerimi ve tepsimi aldılar.' diye ağlayarak yürü ve kalabalıktan çıkınca koşarak eve git. Ben eve dönünceye kadar evimizin erkeği sensin. Sakın anneni üzme, kardeşine iyi davran." diyerek onu kucakladım, öptüm, kokladım. Çocuklarımı ve eşimi bir daha göremeyebilirdim. "Kerbela çöllerinde Peygamberin torunlarını bile acımasızca katledenler", bize hiç acırlar mıydı?

Oğuz çok zekidir, çok da beceriklidir. Söylediklerimi aynen yapacağına inanıyordum. Onu kapının yanına götürdüm. Kapıyı yumruklayarak, açtırdım. Oğuz ağlamaya başladı. Kapıdan çıkarak gitti. Yüreğimi de birlikte götürdü sanki. Sinemanın tam karşısında subay orduevi vardı. Olup bitenleri tüm subaylar izliyorlardı. Oğuz'u gönderdikten beş-on dakika sonra sinemanın kapı ve camları kırılmaya başladı. Taşlama başlamadan önce divan başkanı, salondakileri susturarak Genel Başkanın bir açıklama yapacağını söyledi. Hepimiz meraklanmıştık.

Fakir Bay kurt, kürsüye çıkarak: "*Gericilerin, tutucuların, bağnazların saldırısına uğramak üzere olduğumuzu ve büyük bir kalabalığın kongremizi basmak için şu anda sinema binasına çok yakın bir yerde olduklarını, bizi halkla karşı karşıya getirmek için dün gece Mimar Sinan, Kurşunlu camileri ile İmam Hatip Okulu'nun ve Türk Kültür Derneği'nin şehir ceryanı kesilerek*

dinamitlendiğini, bildirerek Türk öğretmenlerinin bu tertip ve saldırı karşısında da soğukkanlılıkla bu işi etkisiz kılacaklarına inancının, tam olduğunu ve bizleri öldürseler de halkımızla karşı karşıya gelmeyeceğimizi önemle belirtirim." dedi. (Devrimci Öğretmenin Kıyımı ve Mücadelesi cilt 1, s. 598)

Kırılan pencere ve kapılardan salona taşlar, tuğlalar, demir parçaları, odun parçaları yağmaya başladı. Dış demir kapılar kırıldığı gibi içerdeki ağaç kapılar da paramparça olmuştu. Kapılara yakın olan arkadaşlarımız başta olmak üzere, salondaki arkadaşlarımız kahramanca savaşıyorlardı. Öğretmen arkadaşlardan Malatya delegeleri olan Hasan Basri Aydınla Nedim Şahüseyinoğlu, üniversiteli öğrencilerden Vahap Erdoğan, Hüsnü ... ve Erdoğan ...'in kahramanlıkları unutulur gibi değildi. Dış kapıda savaşım veren Kayseri Şubesi başkanı Hakkı Yalçınla gene Kayseri üyelerinden Mehmet İsbekter'in kan içindeki hallerini asla unutamıyorum. Yobazlarla dış kapıda ölüm kalım mücadelesi vermişler, onlara kapıyı teslim etmemişlerdi.

Bunlar ve adlarını şimdi anımsamadığım birçok arkadaş, dışarıdan atılan parçaların bir bölümünü gerisin geriye dışarıya fırlatıyorlar, bir kısmını da arkadaki arkadaşlarımız kullansınlar diye içeriye veriyorlardı. İçerdeki arkadaşlar, savunma amacıyla sinamanın koltuklarını kırmaya başlamışlardı. Bir de ne görelim, yobazlar, bazı koltukların alt ve yanlarına şişe ve küçük plastik bidonlarla benzin bırakmışlar (Demek ki akşamdan her şey hazırlanmış.). Acaba bunlar niçin bırakıldı, demeye kalmadan benzine batırılmış ve yakılmış paçavralar; molotof kokteylleri başımıza yağmaya başladı. Anladık ki yobaz sürüsü sadece linç etmekle tatmin olmayacak, ayrıca bizi diri diri yakacaklar. İçeriye, koltukların altına bırakılan benzin bidonlarının nedeni daha iyi anlaşılıyordu. Sinema salonunda 800 delege, iki yüzden fazla izleyici olmak üzere tahminen 1000 kişi vardı. Durum çok kritik ve tehlikeliydi. Hepimizi diri diri yakmak istedikleri apaçıktı.

Genel Başkanımız Fakir Baykurt, durumun kritik olduğunu paşaya haber vermeye gitti. Olan şeyler belli ki ne valinin ne de emniyetin umurundaydı. O bakımdan askeri otoriteye haber vermek gerekiyordu. Aslında, paşanın da olaydan habersiz olması düşünülemezdi. Çünkü her şey orduevinin tam karşısında

cereyan ediyordu. Ancak ilerde kimse, bizim haberimiz yoktu, dememeliydi.

Aradan uzunca sayılacak bir zaman geçtiği halde Fakir Baykurt gelmeyince iyice korkmaya başladık. Onun, yobaz sürüsünün eline geçme olasılığından korkuyorduk. İşte tam bu sırada, yani ölümle burun buruna geldiğimiz anda sesler yoğunlaştı. Bunlar sevinç sesleriydi, O arada bir ses yükseldi: "Askerler geldi!" İnanamıyorduk. Çünkü koskoca kentin ortasında ilin yöneticileri de dahil herkesin gözü önünde yakılmakla yüz yüze geldiğimiz halde kimsenin kılı kıpırdamamıştı. Oysa biz bu ülkenin öğretmenleriydik. Bütün suçumuz iyi insan, iyi yurttaş yetiştirmek ve halkımızı uyandırmaktı. Din tüccarları, kişisel çıkarları için maalesef halkın bir bölümünü kandırmayı başarıyorlardı şöyle veya böyle. Bunu tarih boyu hep başarabilmişlerdir. Tarihteki ayaklanmaların büyük çoğunluğu hep "Din elden gidiyor!" sloganıyla başlamıştır.

Ölüm korkusu ile beklediğimiz bir sırada askerler gerçekten geldiler. Prof.Dr. Muammer Aksoy'un kitabına dönelim: "Ama inancımızı kaybetmiştik, hiçbir şeye inanamıyorduk artık. Eli kolu bağlı 15-20 gönülsüz polisın saldırganlar arasında şaşkın şaşkın dolaştıklarını gördükçe kahroluyor ve hükümetin emniyet kuvvetlerine güvenimiz kalmıyordu. Evet, tek ümit askerdî. Ve nihayet askeri yardım sağlanmıştı. Sütre gerisinde işi tertipleyen çıkarıcıların ve bu işi niye yaptıklarını bilmeyen gencecik delikanlıları 10 lira karşılığında satın alan din tüccarlarının sevinçleri, şanlı ordumuzun çelik süngüsünü karşılarında bulunca her zamanki gibi kursaklarında kalmıştı. Asker kordonu altında sinemadan alındık. Askeri hastaneye, oradan da Orduevine götürüldük. Bilindiği gibi saat 15.30 da askeri cemselerle Ankara'ya doğru yola çıkarıldık. Kırşehir'e gideceğimiz ve akşam yemeğini orada yiyeceğimiz bildirilmişken o anda nedenini bilmediğimiz ani bir kararla karakolu bulunan Çuğul durağına götürüldük. Oradan sivil otobüslerle Ankara'ya ulaştık. Kongrenin yarım kalan kısmını S.B.F. Konferans Salonu'nda tamamladık. Alemdar Sineması'nın dışında cereyan eden olayları bizler de sonradan öğrendik. Sol yayınlar satan Tok Kitabevi'nin yağma edilip yakıldığını, öğretmenlerin kaldıkları otellerin basılıp eşyaların yağma edildiğini, otelcilerin dövüldüğünü, barların, lokantaların, Öğretmen Sendikasının, Derneğinin, Öğretmenler

Ban kası 'n in yakılıp yıkıldığını, eşyaların tuzla buz edildiğini, bunlarla da yetinilmeyip gözü dönmüş saldırganların kızlara kadınlara saldırdıklarını, bir ses sanatkarı kadını öğretmen sanarak çırılçıplak soyarak yerlerde sürüklediklerini, kadına hakaret yetmiyormuş gibi, tenasül uzvuna parmaklarını sokup kösnül arzularını gidermeye çalışmalarını...

Din elden gidiyor diye aldatılmışların yarattıkları bu çirkef olayları, içinde bulunduğumuz yüzyılın en çok yüz kızartıcı olayları olarak nitelemek hiç de yanlış olmayacaktır. Bizim şikayetimiz, hiçbir zaman sınıfının bilincine varmamış zavallı saldırganlardan değil. Bizim şikayetimiz çıkarıcılardan; bu sömürü düzenini sürdürmek isteyenlerden. Bizim şikayetimiz bu memleketi Endenozya katliamına götürmek isteyen ve bunu açıkça söyleyen Ateşoğlu'ndan. Ve Kayseri olaylarını tertipleyen art niyetli gerçek suçluların hepsinden. " (age. cl, s.600)

Üstleri açık askeri kamyonlara doldurulduk. Çoğumuzun sırtında bir atlet bir de kısa kollu yazlık gömlek vardı. Arkadaşlarımızın çoğu otellerdeki eşyalarını alamamışlardı. Temmuz ayı da olsa güneş battıktan sonra açık arabanın üzerinde yolculuk yapmak bizi soğuktan titretmeye yetti. Ben, arkadaşım Necati Cebe'nin pijamasını aldım. Ceketini yanındaydı, çantasını da alabilmişti. Yollarda epeyce bekletildik. Kırşehir'in ilçesi Kaman yakınlarında otobüslere bindirildik. Ankara'ya otobüslerle geldik. Kongrenin yarım kalan kısmını Ankara'da, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladık.

Kayseri'deki toplantının ilk günü, Fakir Baykurt çok güzel bir konuşma yapmıştı. Ben de dahil bizim grubun çoğunluğu Fakir Baykurt'u candan kutladık. Hatta ben: "Sayın Genel Başkan, bunları kaç yıldır niçin söylemiyordunuz?" dedim, Rahmetli bana: "Ben bunları üç yıl önce biliyor muydum sanıyorsunuz?" dedi. Evet, biz Fakir Baykurt'un onları baştan beri bildiğini; ama o görüşleri kabul etmediği için söylemediğini sanıyorduk. Bu konuyu grup olarak da aramızda tartıştık.

Ben dahil arkadaşlarımızın çoğunluğu Fakir'in samimi olduğuna inanıyorduk. Diyorduk ki: "Fakir Baykurt ünlü bir kişi olduğu için her şeyi biliyor zannediyoruz. Halbuki onun da bilemediği çok şey vardır." Fezullah Ertuğrul ve iki üç arkadaşımız: "İnanmayın siz ona, baştan beri her şeyi bilinçli

yapıyor. Şimdi sıkıştı, o bakımdan yan çiziyor. Bir yandan da bazılarımızı yanına çekerek grubumuzu bölmek istiyor." Halbuki ne sıkışması? Fakir Baykurt o konuşması ile bizim muhabelet için yapacağımız konuşmaları gereksiz hale getirdi. Çünkü söylediklerinin tamamına yakını, bizim söylemeyi düşünüp hazırlandığımız şeylerdi.

Daha sonra bu konuda aramızda sert ve uzun tartışmalar olacak, sonuçta diğer yanlıkların da üst üste gelmesiyle birlikte Feyzullah Ertuğrul'un grubumuzdaki liderlik konumu iyice zayıflayacaktı. Toplantı sonuna yaklaşırken bazılarımız, Fakir'le görüşülmesini teklif ettik. Eğer bizim gruptan bazı arkadaşlarımızı listesine alırsa ayrı liste çıkarmayalım, diyorduk. Bu kadar olaydan sonra sendikada birlikte hareket etmenin doğru olacağına inanıyorduk.

Ne yazık ki o konuda da anlaşılmadık. Kendimiz ayrı bir liste ile seçime girdik ve hiçbir varlık gösteremedik. Genel Merkeze karşı olan muhalefetimiz, 12 Mart askeri darbesine kadar devam etti.

DÖRT GÜNLÜK ÖĞRETMEN BOYKOTU

TÖS yöneticilerinin bütün gayretlerine, iyi niyet gösterilerine rağmen iktidarlara arası bir türlü iyi olamıyordu. Türkiye'deki sağ iktidarlar, TÖS'ü muhatap kabul etmiyorlardı. Hatta tanımak, adını bile duymak istemiyorlardı. TÖS, başında Süleyman Demirel'in bulunduğu sağ iktidarın en büyük düşmanıydı sanki.

Ülkemizi son elli yıldır yöneten sağ iktidarlar bugün, ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri karşısında şamar oğlanı muamelesi görmemizin de asıl nedeni ve sorumlusudurlar. TÖS'ün sesine birazcık kulak verilseydi bugün ülkede kurulu bulunan yüzlerce kamu görevlisi sendikaları "hukuk içi"; ama yasadan yoksun çalışmak zorunda kalmazlardı. Ülkede 700 civarında imam okulu olmazdı. "Tarikat-vakıf rezaleti" ve "tarikat-vakıf enflasyonu" olmazdı. Kanunsuz, "faizsiz", uyduruk bankalar; türban çıkmazı, yargısız infazlar, faili meçhul cinayetler, çek-senet mafyaları ve Susurluk gibi olaylar da asla olmazdı. Ülkemiz 28 Şubat sürecine de sürüklenmemiş olurdu. Hırsızlar, katiller... vb. kahraman

sayılmazdı. Ama ne yazık ki bunların hepsi oldu. Hâlâ ülkede onların sıkıntısını yaşamaktayız.

Peki akıllandık mı? Ne gezer... TÖS, iktidarla -sendikal deyişle işverenle, tüm çabalarına rağmen- ilişki kuramamıştı. İlişki kuramayınca da pazarlık masasına oturamamıştı. Olaylar da TÖS aleyhine her gün tırmanmaya devam etmişti. Üyelerden ve şubelerden gelen yakınma ve baskılar da üzerine binince, sendika yönetimi iyice sıkışmış; giderek kendini savunmaya hazırlamaya başlamıştı. İktidara yaptığı uyanlar, verdiği muhtıralar, öğretmenleri en çok kıyan yöneticilerin kara listelere alınmaları; bölgelerde yapılan kapalı salon toplantıları iktidarı etkilemedi; TÖS, iktidarı önemli bir miting ve yürüyüşle uyarmak istedi sonunda.

15 Şubat 1969'da Ankara'da Tandoğan Meydanında yaklaşık 40-50 bin kişilik bir miting düzenledik. Genel Başkan Fakir Baykurt, mitingde çok akıllı, barışçı ve etkili bir konuşma yaptı. Mitingdeki öğretmenler, Tandoğan Alanı'ndan Gar, Samanpazarı, Hamamönü ve Dikimevi-İçcebeci yolunu takip ederek Kurtuluş Meydanı'na geldi. Yürüyüş yolu boyunca halk öğretmenlere yakın ilgi gösterdi. Yol kenarına dizilenler, dükkan kapılarında, balkon ve pencerelerde binlerce insan yürüyen öğretmenlerini alkışladı. Yürüyüş kolu Hamamönü'nden geçerken bir faşist, aleyhte bir slogan atıp kaçtı. Onun dışında miting ve yürüyüş olaysız sona erdi.

Bu miting öğretmenler arasında ve kamuoyunda çok olumlu yankılar yaptı. İktidardaki Süleyman Demirel ve kadrosu ise bundan da ders çıkaramadılar. Demirel, yürüyüşten sonra, pişkinlikle o ünlü deyimini söyledi: "Yürümekle sokaklar aşınmaz!" Doğa yasalarına göre sokaklar da aşınır; ama asıl aşınan demokratik rejim ve insan haklarıdır. Zamanın Milli Eğitim Bakanı Orhan Oğuz da: "Ben TÖS'ü devreden çıkarıp, öğretmene kendim ulaşacağım," demişti. Kendine has deyişleriyle deyimler ve terimler sözlüğümüze katkı (!) yapmıştı. Öğretmenlerin kendi özgür iradeleriyle kurdukları örgütlerini ve onların seçtikleri yöneticileri devre dışı bırakmak maharetini bugüne kadar - diktatörler dışında- kimse gösteremedi; doğal olarak mahkeme kararları ve zorbalıklar hariç.

Bütün bu olanlar bir sonuca varmayınca TÖS, daha etkili ve ses getirici eylem kararları alma sürecine girdi. Sonunda sıra artık işi yavaşlatma ya da geçici olarak durdurmaya kadar gelip dayanmıştı. Taşradaki şubelerimizden bazıları boykotu başlatmak üzereydi. Hatta sanıyorum Erzurum Şubesi, işi bırakma kararı almıştı bile. Bu, çok büyük sorumluluk isteyen bir karar olacaktı. Sonuç olarak halkın çocukları okuyamayacaktı. İktidar bunu aleyhimize kullanacaktı. Onun için eylemi halkımıza iyice anlatmamız gerekiyordu. Öğrencilerimizi de boykota iyi hazırlamalıydık. Yoksa kandırılarak karşımıza çıkarılabiliirdik. Çok, çok dikkatli hareket etmeliydik.

Epeyce uzun bir hazırlık sürecinden sonra TÖS, 15-18 Aralık 1969 tarihinde bütün öğretmenleri dört günlük "iş bırakma" eylemine çağırdı. Bugün olduğu gibi o gün de kamu görevlilerine grev yapmak yasak olduğu için iş bırakmanın adına "BOYKOT" dendi. TÖS'ün eylem kararından sonra İlkokul Öğretmenleri Sendikası, İLK-SEN de boykota katılma kararı aldı. O zaman ülkemizde bulunan memur sendika, federasyon ya da konfederasyonlarından hiçbirisi boykota katılmadığı gibi destek de vermedi. Hatta bazıları: "Devlete karşı isyan ediyorsunuz." diye bize laf sayıp karşı çıktılar. Bu söylemlere bakarak, o zaman öğretmenler dışındaki kamu görevlilerinin örgüt konusundaki bilinç düzeylerini de anlamak olanaklı.

TÖS yönetiminin 10 Aralık 1969 günü yayınladığı boykot bildirisinde, istekler şöyle sıralanmıştı;

a) *Yetkili hükümet temsilcisi, yetkili temsilcilerimizle görüşmeyi ve sonunda bir ortak protokol imzalamayı kabul ve beyan etmelidir.*

b) *Bu protokolda, ilk iş olarak, yabancı uzmanların ve barış gönüllülerinin bütün eğitim kurumlarından atılacağı ve zehirleyici niteliğini saptadığımız yabancı malzemeli beslenme eğitiminin durdurulacağı belirtilmelidir.*

c) *Bu protokolde, bütün öğretmen, eğitimci ve eğitim görevi yapanlara ödenen maaşların günün koşullarına denk duruma getirilmesi için hazırlanmış tasarıların hemen görüşme konusu yapılarak kanunlaştırılacağı belirtilmelidir.*

d) Bu protokolde, özellikle "Milli Eğitim Mensupları Yardımlaşma Kurumu" kanun tasarisinin, öğretmen temsilcilerinin görüşlerine de yer verilerek, en seri şekilde Meclise verileceği ve kanunlaştırılması için çaba harcanacağı belirtilmelidir.

e) Bu protokolde, Anayasaya aykırı 624 sayılı kanunun değiştirilmesi ve kamu personeli için de özgür sendikacılık olanaklarının sağlanacağı belirtilmelidir. Bu haklar arasında grev hakkının da bulunduğu zikredilmelidir.

f) Bu protokolde, sendikal çalışmalarından, kanunların suç saymadığı davranış ve görüşlerinden ötürü cezalandırılmış, sürülmüş, çıkarılmış veya kendi isteğiyle ayrılmak zorunda bırakılmış öğretmenlerin, sendikamızca verilecek listelere göre, eski yerlerine veya razı oldukları başka bir göreve döndürülecekleri belirtilmelidir.

g) Bu protokolde, yedi yıldır toplanmayan resmi Milli Eğitim Şurasının toplanma tarih ve biçimi, temsilcilerimizle görüşülerek ilan edileceği belirtilmelidir.

h) Bu protokolde, bundan böyle, eğitim öğretim sorunlarının resmi öğretmen temsilcileriyle konuşularak karara bağlanacağı ve uygulanacağı bir ilke olarak benimsenmeli ve bunun kanunlaştırılması için çaba harcanacağı belirtilmelidir.

i) Bu protokolde, bu boykotlar dolayısıyla mesleki şeref ve gururunu ortaya koymuş olan öğretmenlerimize idarece ceza uygulaması yoluna gidilemeyeceği ilkesi de yer almalıdır.

TÖS'ün boykottan önceki üye sayısı yaklaşık 60 bindi. Bunların 50 bini, ödentisini veren yapılan etkinliklere katılan eylemli üyelerdi. Boykota katılan öğretmen sayısı (o zamanki boykot komitesince saptanan rakam) 109.820'dir. Bu sayı, TÖS'ün eylemli üyelerinin sayısının iki katından fazladır. Bu, eylemin ne kadar haklı olduğunun ve zamanında yapıldığının en güzel kanıtıdır. Zaten eylemden sonra TÖS'ün üye sayısı iki kattan fazla artmıştır. O zaman boykota katılan öğretmenler için işverenin yaptığı ceza kovuşturmasının dökümü de şöyledir:

Boykota katıları öğretmen sayısı	: 109.000
Boykota katılmayan öğretmen sayısı	: 47.000
Adli kovuşturmayaya uğrayanlar	: 50.000
Takipsizlik kararı alanlar	: 19.250
Açığa alınanlar	: 2.118
Bakanlık emrine alınanlar	: 65
1 -4 gün maaş kesimi alanlar	: 54.520
1 -3 yıl kıdem indirimi alanlar	: 3.900
İl dışına sürgün edilenler	: 590
İl içinde yeri değiştiriler	: 6.600
Okul müdürlüğü görevinden alınanlar	: 400
Memuriyet derecesi indirilenler	: 1.200
Memuriyetten ihraç edilenler	: 11

(Dr.Niyazi Altunya, Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi 1908-1998)

O tarihlerde yürürlükte olan 1961 Anayasası, grevi yasaklamamıştı. Yasalarda ise grev yasaktı. TÖS boykotu, kamuoyunun her kesimi için yeni bir örnekti. Kimse ne yapacağını bilemiyordu. Buna yargıçlar da dahildi. Mahkemelere düşen arkadaşlarımızın tamamına yakını beraat ediyordu. Demirel Başbakanlığındaki iktidar ise boykotçuları cezalandırmak için akla hayale gelmez yollara başvuruyordu. Bazı öğretmenler hakkında birden fazla işlem yaptıkları da oluyordu. Bu bakımdan ceza işlemi sayısı, boykota katılan öğretmen sayısından 20-25 bin daha fazla olmuştur.

Sağ iktidarın kını o dereceye varmıştı ki yıllar sonra emekli olmuş öğretmenlere bile ceza veriyordu. Boykottan on-on beş yıl sonra cezalandırılan öğretmenler bile vardı (12 Eylül'de). Ellerinden gelse ölen öğretmenlere bile ceza vereceklerdi. Boykottan hemen sonra Türk Hukuk Kurumu ve altmış bilim adamı, yayınladıkları bildiriye, boykotun suç oluşturmayacağını kamuoyuna duyurdular. Hatta Prof.Dr. Muammer Aktsoy yaptığı açıklamada şunları söylüyordu: "Öğretmenler yaptıkları dört günlük, tamamen medeni, azami derecede ölçülü ve hukuk çerçevesi içinde kalan; ama cesaretle, bilinçle yürüttükleri bu savaş sayesinde, Anayasamıza ve onun ilan ettiği haklara can verme doğrultusunda öncülük yapmaktadırlar."

TÖS boykotuna gelene kadar, öğretmenler ve örgütleri yıllarca hazırlık yapmışlardır. Bunların en önemileri 1963 ve 1969 yıllarında Ankara'da yapılan miting ve yürüyüşlerdir. Çeşitli il ve ilçelerde yapılan eylemleri de hesaba katınca, boykottan önce yapılan hazırlıklar daha iyi anlaşılır. TÖS, boykottan sonra açığa alınan, görevden alınan bütün üyelerinin ücretlerini son kuruşuna kadar ödemiştir. Davalar ve soruşturmalar yıllarca devam ettiği için TÖS'ün yerine kurulan TÖB-DER de hiç aksatmadan, aynı yöndeki çalışmalarını sürdürmüştür.

TÖS, boykotta, aydınlardan ve basının bazı ilerici yazarlarından epeyce destek görmüştür. Rahmetli Abdi İpekçi bir yazısında şöyle diyordu: "Bugün Türkiye'de bir çok ailenin günlük masrafı için harcadığı para ile bütün aynı geçindirmek zorunda kalan, birkaç yüz liralık maaşı ile çoluk çocuğunu geçindirmeye çabalayan kimselerin, özellikle öğretmenler gibi manevi yönden de ezilmiş uyanık kişilerin protesto hareketini, salt hukuk kurallarıyla karşılamak, onların cezalandırılmalarını istemek, vicdani duygularla bağdaşmasa gerek. Üstelik yürürlükteki kanunların bazen toplumdaki gelişmelerin çok gerisinde kaldığını, kaçınılmaz tutarsızlıklara yol açtığı da unutulmamalı. Basiretli bir iktidar, yürürlükteki yasalara önem verirken, amme vicdanını da dikkate almalıdır. Haklı isteklere anlayış göstermeli ve bu isteklerle girilen teşebbüsler müsamahasız karşılanmamalıdır... Yıllardır iktidara gelenler, başkalarının arzileri üzerinde gecekondulara karşı böyle bir anlayış gütmüşlerdir. Onları cezalandırmak şöyle dursun, mükafatlandırmışlardır. Yollarını yapmış, kanalizasyonlarını açmış, elektriklerini vermişlerdir. Sonunda kendilerine tapu dahi dağıtmışlardır. Öyle sanıyoruz ki, öğretmenler, böyle bir anlayışa en az gecekondular kadar layıktır. Zamanın anamuhafet lideri İsmet İnönü, boykot konusunu ele alarak şunları söylüyor: Öğretmenler başından beri emniyet şikayetleri içindedir. Geçim şartlarını bırakıyorum, emniyetlerinin yerinde olmadığı kanaatindeyim/er. Taassup merkezlerinin taarruzuna maruzdurlar. Ve bugünkü ilköğretim eğitimini beğenmeyen idareci amirlerinin kasıtlı takipleri altındadırlar. Bunlara karşı öğretmen korunmaz, öğretmenlerin bir defa ayağı kayar da bir hareket yaparlarsa mutlaka bunları şu tarzda tecziye etmek lazımdır tarzında ifrat hareketler, muayyen esaslı peşin hükümlere dayanan icraattır. Bunu yapmamak lazımdır. Öyle zamanlardan geçiyoruz ki,

kanunların sıkı hudutlarıyla meseleleri halletmemiz, bu senelerde çok zaman mümkün olmamıştır. Bilakis bu vakalar içinde memleket idare etmenin büyük sorumluluğu, geniş vasıtaları ve anlayışı ile uzlaştırma yolu ve sükuna getirmek çaresi bulunmalıdır. " (Milliyet Gazetesi 15 Ocak 1970)

Demirel, TÖS'e ve öğretmenlere kızmakla da hızını alamıyor. 15.1.1970 tarihli Milliyet'te yayınlanan demecinde, Abdülpekçi'ye şunları söylüyor: "Peki, öğretmenler boykotu gayri meşru, gayri kanuni bir grev. Bunun karşısına kim çıktı? Muhalefet çıktı mı? Yani anamuhalefeti kastediyorum: Hayır. Basın çıktı mı? Hayır. Şöyle bir zihniyet var Türkiye'de: Efendim bu hadiselerin gerisine bakalım. Ee, her hadisenin gerisi var. Hadisenin gerisinde bir şey olması kanunsuzlukları eğer meşru hale getirirse, o zaman Türkiye'de hangi çeşit otoriteyi getirirseniz, iş görmesi mümkün değildir. Hele kanun otoritesinin iş görmesi mümkün değildir. Kanun otoritesi yerine başka çeşit otorite getirirseniz de bu gibi hadiseler ne olur ne de bunları izah etmek imkanını kimse bulabilir. Eh, bu özlenir mi? Özlenmez. Şimdi arkasından ne oldu? Yani biz hangi tedbiri alacaktık ki öğretmen boykotu olmasın? Yani öğretmenler gayri kanuni, gayri meşru grevin içine girmesin? Zaten yapmaya hakları olan bir şey değildi ki. "

Demirel, hızını alamamış, Ana muhalefet lideri İsmet İnönü'nün konuşmalarına karşıda şunları söylemiştir: "Öğretmenler konusu aslında öğretmenler konusu değil ki, bir kanunsuz gayrimeşru grev konusu. Kanunsuz gayrimeşru grev konusunda kanunsuzluğu yapan kim olursa olsun, bir imtiyaz tanımamız mümkün değil. Yani biz kanunsuzluk karşısında müsamaha göstermeye kalksak ana muhalefetin, ne yapıyorsunuz, demesi lazım. Ne hakla müsamaha gösteriyorsunuz? demesi lazım. Müsamaha talep etmesi değil, ne hakla müsamaha gösteriyorsunuz, demesi lazım. Eh murakabe fonksiyonu, yapılan kanunların icra tarafından sadakatle tatbik edilip edilmediği fonksiyonudur. Biz bu kanunu tatbik edelim diyoruz. Ama muhalefet, etmeyin kanunları tatbik, diyor. Bu şekilde meseleye yaklaşmamız mümkün değildir." (Milliyet, 15 Ocak 1970)

"İşte şu ilkel felsefe ve mantık ile ve ondan daha ilkel bir konuşma biçimi ile, bir iktidarın başı, 20. yüzyılın ikinci yarısından çok sonra, önemli toplumsal sorunları böylesine

yüzeysel ele alarak Türk toplumunu yönetmekte, daha doğrusu yönettiğini sanmaktadır. Afe inanılmaz bir düşünce sahteciliğidir ki, Türk Anayasasının, Türk toplumunu ileri götürecektir hemen bütün ilkelerini delik deşik eden bir iktidarın başı ve baş suçlusunu, sanki hukuka ve yasaya son derece saygılı imiş gibi, "öğretmen boykotu" konusunda anlayış ve hoşgörü ile davranılması önerisine karşı: 'Hak ve hukuk nasıl kağıt üstünde bırakılır? Eşitlik ilkesi nasıl ihmal edilir?' diye yapmacık bir yaygara koparmaktadır. Türk toplumunu bağlayan ya da geriye doğru çeken bazı yasa kurallarının ilerici bir anlayışla ileriye doğru yorumlanması, yani körü körüne uygulanmaması önerisini bile, aşırı bir kuru hukukçuluk titizliğiyle(1) reddeden o Süleyman Demirel, 'Danıştay kararlarını uygulamama haksızlığı'ndan ötürü adli mahkemelerce şahsen mahkum olmuştur." diye yazıyor Prof.Aksoy (Prof. Dr. Muammer Aksoy, Devrimci öğretmen Kırım ve Mücadelesi, c.2, s. 1036)

Öğretmenler 1908'den beri örgütlüdürler. İlk örgütlerinden bugünkü örgütlerine kadar (EGİTİM-SEN) tüm öğretmen örgütleri, siyasete her zaman ilgi duymuşlar, zamanı geldiği anda da siyasete karışmışlardır. Bunun ilk örneği de Muallim ve Muallîmeler Cemiyeti'dir. Birlik, 26 Haziran 1922 tarihli bildirisinde, Türk Devrimi'ni desteklemek suretiyle açıkça siyaset yapmıştır. Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) de 27 Mayıs 1960 Askeri hareketini bütün gücüyle desteklemiştir. Milli Birlik Komitesi, yaptığı atılımların toplumda tutunabilmesi için öğretmenlerden ve örgütlerinden her zaman yardım görmüştür.

Öğretmenlerin nerede ise tamamı dar gelirli aile çocuklarıdır. Düşünce olarak uzun yıllar hep solda bulunan partilere sempati duymuşlar ve o yönde de çalışmışlardır. Bunu fark eden sağcı siyasetçiler, öğretmenlerin bu yapısını değiştirmek için akla gelmedik manevralar yapmışlardır. Öğretmenleri bölmek için kendilerine sadık kimselere ayrı öğretmen örgütleri kurduktmuşlardır. Durumu iyi kavramayan bazı solcu arkadaşlarımız da kademe sendikacılığı yapalım, diye ayrı örgütlenmeye gitmişlerdir. Bunun en çarpıcı örneği İlkokul Öğretmenleri Sendikası, İLK-SEN'dir. Ama bu da sağ siyasetçilerin istediği sonucu vermemiştir. Yapay olarak oluşturdukları örgütler,

istedikleri gibi gelişip öğretmenler üzerinde etkin olamamışlardır. İLK-SEN ise yanlısını anlayıp 12 Mart 1971'den sonra ayrı örgütlemeye gitmeyerek TÖB-DER çatısı altına gelmiştir,

Sağ siyasetçiler gene de işin peşini bırakmamışlardır, Bilerek, en büyük tahribatı öğretmenlerin menşesinde yapma yoluna gitmişlerdir. Başta İmam Hatip Lisesi çıkışlılar olmak üzere her yüksek okul mezununu öğretmen yaparak hem mesleği meslek olmaktan çıkarmışlar hem de öğretmenlerin devrimci örgütlerinin kaynağını kurutmuşlardır. Tüm zorlamalara karşın EGİTİM-SEN'in istenilen üye sayısına ulaşamamasının altında yatan en önemli neden de budur. Köy Enstitülerini kapatarak öğretmen örgütlemesini yavaşlatmışlardı. Yaşları gereği emekçi olarak meslekten çekilen Köy Enstitüsü mezunlarından sonra, Öğretmen Okullarının kapatılması da öğretmenlik mesleğini iyice sarsmıştır. Sanıyorum ki öğretmenler daha uzun yıllar boyunca TÖS ve TÖB-DER gibi kamuoyunda etkin duruma gelmiş örgütler kuramayacaktır. Çünkü yetişen öğretmenlerde örgütlenme bilinci geliştirilmemiştir. Öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinde öğrencilerin yatılılık durumu da olmadığından, insanlar birbirlerini tanımadan öğretmen olarak atanmaktadırlar. Meslek etiği gelişmemiş topluluklardan da meslek örgütü çıkarmak oldukça zordur.

Boycot konusunu bitirirken, 8 Aralık 1970'de Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nde, boykota ilişkin yaptığım savunmayı aşağıya alıyorum:

Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi Sayın Yargıcı,

15-18 Aralık 1969 tarihinde Türkiye öğretmenlerinin yapmış oldukları dört günlük uyarı boykotundan dolayı sanık olarak huzurunuzda bulunmaktayız. Sayın savcı, Türk Ceza Yasası'nın 236. maddesinin 2. bendine göre tecziyemizi istemektedir. Bu iddia karşısındaki savunmamızı aşağıda maddeler halinde sunacağız:

Uyarı boykotu neden yapılmıştır?

A - Sosyal, kültürel, ekonomik nedenler:

1) Türkiye halkı, milli bir eğitimden geçmemektedir. Onun için de medrese eğitiminden geçenler, Osmanlı toplum düzeninden Cumhuriyet düzenine hâlâ geçememişlerdir. Çağdaş

eğitim dedikleri, milli eğitim dedikleri bugünkü eğitimden geçenler Türkiye'yi hepimizin bildiği çıkmanın içine sokmuşlardır. Yurdumuzu, torunlarımızın dahi ödeyemeyeceği borca sokanlar; halkın yüzde ellisinden fazlasını alfabetik bırakınlar; bir milyondan fazla halk çocuğunu dış ülkelere işçi-pc olarak ihraç edenler, yabancılara Türkiye topraklarında üsler verenler, Türkiye halkını etnik ve mezhep kümelerine ayırınlar; devrimci gençleri, işçileri, öğretmenleri, yargıçları, esnafı ve sanatkarı sokağa dökenler; ilasızlıktan, yolsuzluktan, salgın hastalıklardan nenlerin msebbipleri elbetteki okumuşlar değildir. Bunların asıl suçlularını, milli olmayan bugünkü eğitimden geçen sözde aydınlarıdır.

2) Büyük insan Mustafa Kemal Atatürk zamanında ıkarılan Eğitim Birliği ve laik eğitim sistemi bozulmuştur. Laik Cumhuriyet okulları yerine, izinli-izinsiz, elli binden fazla Kuran kursu açılmıştır. Tarım lkesi dedikleri yurdumuzda insanlar ekmeklik buğdayını dış ülkelerden alırken , İmam Hatip Okullarının sayısı tarım okullarının sayısından dokuz kat fazlaya çıkarılmıştır. Gene, ülkenin iki buçuk milyon çocuğu, ondokuz milyon genci ve ihtiyaarı karacahilken, Kuran kurslarının sayısı okul sayısından, İmam Hatip Okullarının sayısı da ğretmen okullarından fazladır. Bununla da yetinilmeyerek, Cumhuriyetin bir Milli Eğitim Bakanı, "Amacımız, her ilçede bir İmam Hatip Okulu açmaktır." diyebilmektedir. Bu eğitim düzeni; zengininin aptalını doktor, mühendis; fakirin akıllısını, işçi, oban yapan düzendir.

3) Ders kitapları sorunu: Bugün ilkokul, ortaokul ve liselerde okutulan ders kitapları yetersiz ve bilgi yanlışlarıyla doludur. Her ders için en az on çeşit ders kitabı vardır. Milli Eğitim Bakanlığı, bu yetersiz kitapların hepsine de okutma izni vermiştir. Ders kitapları, her ders yılında değişmekte, ğrenci bu yıl okuduğu kitabı gelecek yıl okuyamamaktadır. Hiçbir ğrencinin ders kitabı, kendisinden sonra gelecek kardeşine kalamamaktadır. Asıl görevi, kitap işlerini düzeltme, kitap yazma veya yazdırma olan Talim Terbiye Kurulu, yaşlılar tekkesi halinde, yaran kitaplarına okutulma icazeti vermektten öteye pek bir iş yapmamakta veya yaptırılmamaktadır. İlk ve orta dereceli okullarda durum bu iken, yüksek okul ve üniversitelerde de 50-60 yapraklı broşürler 25-30 liraya satılmaktadır.

4) Anayasanın 50. maddesi uyarınca parasız olması gereken ilköğretim, nerdeyse paralı özel okullar kadar ailelere masraf yüklemektedir. Bugün hiçbir veli bulunmaz ki, çocuğunu her sabah 300-500 kuruş, hatta daha fazla masrafla okula göndermemiş olsun. Okul-Aile Birliği gideri, Okul Yardımlaşma Derneği gideri, Kızılay'a yardım gideri v.s. birçok masraflarla veli adeta bunaltılmaktadır. Bunu şehirlerin gecekondü semtlerinde çalışan öğretmen ve veliler kadar kimse hissedemez. Gene hiçbir veli, 50-100 lira arasında kayıt parası vermeden, çocuğunu okula yazdıramamaktadır. Bunun kanıtları, günlük gazetelerdir. Okullarda, muteber amirlerin saçma sapan kitaplarını öğrencilerine satmayan öğretmenlerin de başarılı tezkiye almaları olanağı yoktur.

5) Okul yapma sorunu: Bugün şehirlerin okullarını devlet parasız yapmakta, yakıt ve hizmetlilerinin giderlerini bütçeden ödemektedir. Şehirlerin gecekondü semtlerine çoğunlukla sobalı okul, Amerikan barakası okul yaptırdığı halde, varlıklı ailelerin oturdukları semtlere büyük ve kaloriferli okul/ar yapılmaktadır. Köylerde ise durum daha da yürekler acıdır. On binin üzerinde köy okulsuzdur. Diğer köylere de okul yapılması için köylünün, yapılacak okulun taş ve kumunu vermesi gerekmektedir. Böylece taşını ve kumunu getirmeyen köyün okulu yapılmamakta, yakıt parasını vermeyen köyün yolu yapılmamakta, masrafının üçte birini vermeyen köye elektrik verilmemektedir. Şehir okullarının aksine, köy okulunun yakıt ve hizmetli gideri köylünün sırtına yüklenmektedir.

6) Sınıf, öğrenci, öğretmen durumu: Köy okullarındaki öğretmenlerin yarısından fazlası, birden fazla sınıf okutmaktadır. 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası'nın 50.maddesi çiğnenerek, bir öğretmene okutacağından iki kat fazla çocuk okutturulmaktadır. Şehirlerde ikili öğretim artık normal hale gelmiş olup bilhassa gecekondü çevrelerinde bulunan okullarda üçlü, hatta dörtlü öğretim yapılmaktadır. 222 sayılı yasanın 44. maddesi çiğnenerek, öğretmenler, kendilerine verilmiş işlerden başka yerlerde de ücretsiz çalıştırılmaktadırlar.

7) Eğitimde fırsat eşitliği: Evelce sözde olsun, üstünde durulan eğitimde fırsat eşitliği ilkesi, şimdilerde sözlüklerden de kaldırılmış durumdadır. Şöyle ki: Şehir ilkokulları yılda 200 gün, köy ilkokulları yılda 150 gün açık bulundurularak, yasa

hükümlerine uygun olsa da, Anayasanın ruhuna aykırı bir duruma düşülmektedir. Açıkça görülmektedir ki, beş yıl mecburi olan ilköğretim, şehirlerde beş yıl, köylerde ise dört yıl olmaktadır. Çünkü her yıl otuz gün az öğretim yapan köy okulları, beş yılda 150 gün daha az öğretim yapmaktadır ki, bu da aşağı yukarı bir yıllık öğretime denktir. Böylece eşit eğitim koşullarında çalışmayan okullar, sadece ilkokullar da değildir. Orta dereceli okullarda durum daha da kötüdür. Bunu daha iyi belirlemek için, Hacettepe Üniversitesi'nin yapmış olduğu araştırmalardan bazı örnekler verelim:

Türkiye'de bulunan 219 liseden dokuzunda Edebiyat, altmış dördünde Felsefe, on beşinde Tarih, onunda Coğrafya, sekizinde Matematik, kırk beşinde Biyoloji, altmış beşinde Fizik ve yüz elli dokuzunda Kimya öğretmeni bulunmamaktadır. Eldeki öğretmenlerin görevlendirmesi de ihtiyaca göre olmayıp, politik hesaplara göre yapılmaktadır. Örneğin; Mardin, Şebinkarahisar, Pınarbaşı ve İnebolu liselerinde hiç biyoloji öğretmeni yokken, Çamlıca Kız Lisesi'nde haftada 22 saatlik biyoloji dersi için 4 biyoloji öğretmeni vardır. Çamlıca Kız Lisesi'ndeki 30 saatlik kimya dersi için iki kimya öğretmeni varken; Buca, Mardin, Şebinkarahisar, Pınarbaşı ve İnebolu liselerinde tek bir kimya öğretmeni yoktur. Haftalık ders saati 68 olan Edirne Lisesi'nde 4 matematik öğretmenine karşılık, haftalık ders saati 66 olan Mardin Lisesi'nde hiç matematik öğretmeni yoktur. Çünkü Mardinlilerin Milli Eğitim Bakanı olmuş bir milletvekili yoktur. Kayseri merkezindeki Sümerler Lisesi'nde 23 öğretmen vardır ve tüm derslerin öğretmenleri bulunmaktayken, aynı ilin Pınarbaşı Lisesi'nde sadece 3 öğretmen vardır. Edebiyat ve matematik dersleri dışındaki tüm dersler asıl öğretmenlerinden değil ya öğretmenlik formasyonu olmayan kimselerle doldurulmakta veya boş geçmektedir.

8) Kayıtlı okulların öğrencilerinin durumu: Öğretmen dağılışı, yukarıda anlatılan gibi olunca, şöyle gariplikler ortaya çıkıyor: Ankara Fen Lisesi'ne, açılışı izleyen ilk üç yılda, yani 1964-65-66 yıllarında toplam 26.096 öğrenci sınava girmiştir. Kazanan öğrenci sayısı 296'dır. Bunların 186 tanesinin, yani yüzde altmış üçü, üç ilin (Ankara, İstanbul, İzmir) liselerinden geldikleri anlaşılmıştır. Bu üç ilden gelenlere Eskişehir, Bursa, Denizli, İçel ve Kocaeli illerinden gelenler de eklenirse, Fen

Liselerine girenlerin sayısı 231 'e yükselir. Bir başka deyişle 296 öğrenciden 231 'i, yani yüzde yetmiş sekizi sadece sekiz ilden; "altmış beşi yani yüzde yirmi ikisi 59 ilden gelmektedir. İstanbul'dan Fen Lisesi sınavına katılan 4124 öğrenciden yetmiş tanesi kazanmış, 31 ilden, yani kayırılmamış 31 ilden sınava katılan 5472 kişiden hiçbirisi sınavı kazanmamıştır. Herhalde Türkiye'nin en zeki insanları İstanbul, Ankara ve İzmir'de; en kafasız, en aptal insanları diğer şehirlerde toplanmıştır. 1969 ders yılında yapılan üniversitelerarası giriş sınavına 64.183 öğrenci katılmış, bunların 13.000 kadarı üniversiteye girebilmiştir. Böylece üniversiteye girebilenlerin oranı, girmek isteyenlere göre yüzde yirmidir. Hacettepe Üniversitesi'ne 1969-1970 öğretim yılında kaydolun 723 öğrenciden 426'sı yani yüzde 59'u Ankara il merkezindeki liseleri bitirenlerdir. Aynı öğretim yılında, aynı üniversitenin filoloji bölümlerine alınan 124 öğrenciden 49'u yani yüzde 40'ı Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji mezunlarıdır.

9) Özel okullar ve özel yüksek okullar: Özel İlk ve orta dereceli okullarla özel yüksek okullar, bakkal dükkanları gibi, büyük kentleri sarmış durumdadır. Senato Araştırma Komisyonu ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın yapmış olduğu araştırmaya göre, buralara okul değil ancak, kapitalist sistemin ticarethaneleri denir. Öğretmen kadroları yetersiz, derslikleri okumaya elverişsizdir. Anayasanın 120. maddesi, üniversitelerin ancak devlet eliyle açılabileceğini söylediği halde, özel yüksek okullar, bir isim değiştirip, üniversiteye "yüksek okul "diyerek, üniversite açmışlardır. Giderek, ileride özel subay okulu, özel hukuk yüksek okulu ve buna benzerlerinin açılmayacağını bu düzende kimse temin edemez. Üniversite kapılarından geri dönen on binlerce halk çocuğu, bu özel yüksek okullara alınterlerini yatırarak, her mahallede milyonerler yetiştirmeye "mecbur" edilmektedirler.

10) Barış Gönüllüleri ve beslenme eğitimi: Şimdi sayıları kesin bilinmemekle beraber 1968 yılında, yurdumuzda, 1000'in üzerinde "Barış Gönüllüsü" adı altında, Amerikan ajanları çalışmaktaydı. Aynı yıl Milli Eğitim Bütçe Planlama Dairesi'nde Dr. Donald, A.Bohnhorst devamlı olarak ve Dr.Philip, Keneth Ness geçici olarak çalışmaktaydılar. Ayrıca, Tarım Eğitimi Uzmanı Dr. Morvin, Çerlik'te uzman, olarak çalışmaktaydı. Milli Eğitim Bakanlığının diğer şubeleriyle çeşitli illerin köy ve şehir

okullarında halen yüzlerce Barış Gönüllüsü çalışmaktadır. "Beslenme Eğitimi" adı altında, navlun bedelleri bize ödetilerek Amerika'dan getirilen süttozu yağ, un v.s. gibi maddeler de beslenme değerini yitirmiş; öğrencilerde ishal, kusma, allerji gibi bozukluklar, zehirlenmeler meydana getirmektedir. Yoğurt yapıldığı zaman maya tutma niteliğini de yitirmiş olan bu süttozları, bakteri barındırmadığı için, yukarda sayılan arızaları yapmaktadır. Bu maddelerin bozuk olduğunu Bakanlık da kabul etmiş olacak ki kolera salgınından sonra bunların yedirilmesi yasaklanmıştır.

11) Ders programları: Türkiye'de ders programları sırasıyla İngiliz, Fransız, Alınan ve şimdi de Amerika'nın etkisi altında kalınarak hazırlanmıştır. Bu devletlerin dünya politikasındaki durumlarına göre program düzenlenmiş; devlet, dünya politikasındaki yerini yitince, dünya politikasında öne geçen devlete program uydurulmuştur. Halen ilkokullarda okutulmakta olan "1968 Taslak Programı", Amerikalı uzmanlarla birlikte hazırlanmıştır. Programın getirdiği sistem Amerikan sistemidir. 1968 Taslak Programında ilerici, devrimci konulardan mümkün oldukça kaçınılmıştır. Örneğin: İlkokul 5. Sınıflarında eskiden okutulan Fransız Burjuva Demokratik Devrimi'ne çok az yer verilmiş, Ortaçağın yıkılmasına sebep olan Rönesans ve Reform hareketleri tamamen program dışı bırakılmıştır. Hiçbir ülkenin sosyal, ekonomik, kültürel yapısı diğer bir ülkeye uymaz. Bu bakımdan, milletlerin programlarının, kimsenin tesirinde kalmadan, kendine göre olması gerekmektedir. Türkiye eğitim programını yapacak eğitimciler ve uzmanlar Türkiye'de vardır. Bu eğitimci ve uzmanlar, kendi programını yabancılardan çok daha iyi yapabilirler.

B- Öğretmenlerin Özlük Sorunları:

1) Maaş durumları: Öğretmenler, çalışmalarının karşılığını hiçbir zaman tam alamamışlardır. 1968 istatistiklerine göre, 118.000 ilkokul öğretmeninden 39.700'ü 472 lira, 19.146'sı 522 lira aylıkla çalışmaktaydılar. Bugün de durum pek farklı değildir. Yeni Personel Yasası, eski haklarını da öğretmenlerin tümünden elinden almış bulunmaktadır. Üç yılda bir yaptıkları terfileri dört yıla çıkarılmış, eskiden baremin son kademesine kadar ulaşan kıdemleri, yeni yasa ile dördüncü derecede dondurulmuştur. Bugün bir öğretmen, bir günlük kazana ile bir kilo et

alamamakta, bir maaşıyla da bir takım elbise yaptıramamaktadır, 1968 yılı ekim ayında, TÖS Ankara Şubesinin Ankara'daki 500 öğretmen üzerinde yaptırdığı araştırmalarda, öğretmenlerin yüzde 68'inin sağlığa elverişsiz geçekundu/arda oturduğu, yüzde 14'ünün apartman dairesinde kiracı oturduğu, yüzde 181nin de borçlu da olsa kendi evinde oturduğunu açığa çıkarmıştır. Nüfusunun yüzde 52'si cahil bırakılan, okul çağındaki 2,5 milyon çocuğun okul dışı bırakıldığı bir ülkede öğretmene, bu koşullar altında yaşaması reva görülmemelidir.

2) İşçi olan öğretmenler: Geçim sıkıntısından, baskılardan, yasalara aykırı kıymlardan bizar olan öğretmenlerden on bin kadarı, işçi ve çöpçü olarak yurt dışına gitmişlerdir. Günlük gazetelerde her gün okuduğumuz gibi, burada kalanlar da garsonluktan pazarcılığa, şoförlükten bulaşıkçılığa ve kapı bekçiliğine kadar çeşitli işlerde çalışmalarını sürdürerek ekmek parası kazanmaya çalışmaktadırlar. Bu ağır koşullar altında yaşamlarını sürdürüp görev yapmaya çalışan öğretmenlerin, "Yeter gayrı!" deyip boykot yaptı diye tecziyelerini istemek, adalet ve hukuk ilkeleriyle bağdaşmaz kanısındayız. Çünkü ülkemizde öğretmenlerle beraber Türkiye halkı ve tüm dar gelirli bu sıkıntılar içerisinde yaşarlarken, ağrıyan dişini Avrupada çektiren, köpeğine dış ülkelere mama getiren kimseler vardır. Zamanımızda öğretmenlik bir meslek olmaktan çıkarılmış, her okur-yazarın yapabileceği bir uğraş olarak görülmeye başlamıştır. Meslek tesanüdünü bozmak, devrimci öğretmenleri parçalamak, laik eğitimi rafa kaldırmak için elden gelen yapılmış, öğretmen mesleği kırk ambara dönüştürülmüştür. Örneğin vekil öğretmen, muvakkat öğretmen, stajyer öğretmen, jet öğretmen ve yedek subay öğretmen gibi birtakım adlar altında meslek, içinden çıkılmaz duruma getirilmiştir.

3) Terfi ve ceza durumları: Yakın zamana kadar öğretmenlerin terfiileri, ilköğretim müfettişleri, ilköğretim müdürleri ve okul müdürlerinin denetimine verilmişti. Teftiş raporları açıktı. Öğretmenler bu durumdan yakınırılarken, son zamanlarda başlarına daha katmerli bela geldi. Şimdiki terfiler, yukardaki üçlüden ziyade, okul müdürü ile ilköğretim müfettişinin gizli tezkiesine bağlandı. Yani, öğretmen dört yıl terfi edeceğim diye bekleyecek; dört yılın sonunda bakacak ki iyi sicil almadığından terfi edemiyor. Okul müdürlüklerine kimlerin

atandığı bilirse, devrimci öğretmenin terfiinin nasıl olacağı meydana çıkar. 1968 yılında Ankara'da 34 okula yeni müdür atanmıştır. Bunlardan 32 tanesi, kendi ifadelerine göre tüm sayıları 83 olan sözde Milliyetçi Öğretmenler Sendikasına mensuptur. O zamanki mevcudu 1200 olan TÖS'ten tek müdür atanmamıştır.

Ceza durumlarına gelince: Öğretmenlere ilkokul müdürlerinden, Milli Eğitim Bakanlığına kadar tam dokuz makam ceza verebilir. Muhtarlar, bucak müdürleri, (kasaba politikacıları) bu sayıya dahil değildir. Şimdiye kadar öğretmenlerin aldıkları cezalar üzerine ciltlerle kitap yayınlandı. Hiçbir gün olmaz ki çeşitli gazetelerde, öğretmenlerin kıyıldığı, sürüldüğü yazılsın. Öğretmenin cezalandırılması için suç işlemesine gerek de yok. Atatürkçü, devrimci ve Anayasacı olması yeter de artar bile. Yapılan tahkikatlarda sorulan sorulardan birkaçını söylersek, durum kendiliğinden aydınlanır: Hangi düzeni arzu ediyorsunuz? Sendika seçiminde niçin en çok oyu siz aldınız? Neden bıyık bırakıyorsunuz? Ramazan ayında neden çay içtiniz? Niçin Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleri okuyorsunuz? Türkiye'nin fakir olduğunu neden söylediniz? Neden en çok öğrenciyi siz sınıf geçiriyorsunuz?

Öğretmenler, Atatürk'ü anma günleri için tören düzenlemekten dahi sürgün edilmektedirler. Her gün öğretmenler dövülürken, bayan öğretmenler dağa kaldırılırken, Kayseri'de 800 öğretmen yakılmağa ramak kalmışken, hiçbir yetkilinin kılı kıpırdamamaktadır. Bakanlığımız dahi biz öğretmenleri ve yasalara göre kurulmuş örgütümüz TÖS'ü suçlamaktadır. Yargı organlarından aldığımız haklılık kararları uygulanmamaktadır. İdarenin yaptığı haksızlıklardan dolayı devlet bütçesi yüz binlerce liralık tazminat ödemektedir.

9. Asliye Ceza Mahkemesinin Sayın Yargıcı, Öğretmenlerin içinde bulunduğu koşulları ve boykot nedenlerini çok kısa olarak anlatmağa çalıştık. Bu koşullar altında çalışan biz öğretmenlerin yaptığı DÖRT GÜNLÜK UYARI BOYKOTU'ndan dolayı Türk Ceza Yasasının 236. maddesine göre cezalandırılmamız gerekirse, Türkiye'de nüfusun yüzde 70 ini teşkil eden köylerin öğrencilerini yılda 30 gün az okutan yönetimin bizden yedi buçuk defa daha fazla cezalandırılması gerektir. Çünkü 30 gün okul kapatmak, dört gün boykot yapmaktan yedi buçuk defa daha fazladır. Kaldı

ki bizler daha iyi bir eğitim düzeni, daha iyi bir çalışma düzeni için geçici olarak boykot yaptık. Okulları kapatmadık, derse giren öğretmenlere engel olmadık, öğrencilere engel olmadık, amacımız Türkiye halkının ve çocuklarının daha iyi yetiştirilmesiydi.

Sayın Yargıç; adalet, ancak hukuk kurallarının iyi ve tarafsız uygulanmasıyla sağlanabilir. Öğretmenlerden başka üniversite asistanları, öğrenciler, yargıçlar, hatta parlamenterler de zaman zaman bizim eylemimize benzer eylemler yapmışlardır. Onların hiçbirisine ses çıkarmayan idare, bütün gücüyle anayasanın 20. maddesine aykırı olarak, bize yüklenmiştir. Boykot eyleminden dolayı Türkiye'nin 67 ilinde 67 çeşit idari ceza verilmiştir. Nerede kaldı hukukun üstünlüğü ilkesi? Bu uygulamada biz öğretmenler nasıl adalet bulacağız?

Hukuk, toplumun yararını ferdin yararına feda etmeyen ve hakim sınıfların, mazlum sınıfları sömürmesine imkan vermeyerek sosyal adaleti kuran hukuktur. "Hukuk Devleti" dediğimiz kavram da ancak bu ideal hukuku gerçekleştiren bir devlette varolabilir. Güçlünün zayıfı ezdiği, sömürdüğü bir ülkede gerçek anlamda hukuk devletinden sözetmeye asla imkan olamaz. Anayasaya uygun olarak hazırlanmış bir yasada gösterilen sebep açıkça olmadıkça, fertlere ceza vermek, hukuk kurallarını çiğnemek olur. Anayasamızın 45. Maddesi, "Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına, elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gereken tedbirleri alır." demektedir. 275 sayılı grev ve lokavt yasası ile işçilere ve işverene bu isteklerini gerçekleştirmek için zor kullanma hakkı tanıdığı halde, memurlar için hiç bir şekilde hak arama yolu öngörülmemiştir. Halbuki devlet çarkını çeviren memurların yaptığı hizmet, bir işçinin, bir patronun memlekete yaptığı hizmetten az değildir. Tek taraflı bir sözleşme ile bağlı bulunan memurların durumunun iktidarlarca görmezlikten gelinmesi ve memurların sefalet içerisinde bırakılması her zaman bu gibi patlamalara sebep olacaktır. Bu gibi patlamalar modern cemiyetlerin tabii icaplarındandır. İhtiyaç içinde bulunan memurun hakkını istemek için çeşitli yollar araması, Anayasanın kendisine verdiği bir hak olmaktadır. Hakkını kullandı diye memura ceza vermek ne adalet ne de hukuk ilkeleriyle bağdaşır. Bir ülkede demokrasi vardır ya da

yoktur. 1961 tarihli Anayasa düzeniyle, yurdumuzda demokrasi bulunduğunu kabul ettiğimize göre, öğretmenlerin de her topluluk gibi, bu üstün yasa gereğince, haklarını istemeleri ve bunun için yasal yolları zorlamaları hakları olmak gerekir.

Sayın Yargıç; özet olarak boykotun amacı, öğretmenlik şerefini yükseltmek ve öğrencinin daha seviyeli, daha bilimsel, ulusal çıkarlara daha uygun bir eğitime kavuşmasını sağlamaktır. Maddi sıkıntı içinde bulunan bir öğretmenin, sendikal hak ve özgürlükleri yaralanmış bir öğretmenin, öğretmenlik onuruna yakışır bir biçimde görev yapabileceği düşünülemez. Maddi sıkıntı içinde olmayan, sendikal hak ve özgürlüklerine saygı duyulan, yasadışı baskılardan, kırımdan kurtulmuş, Türk ulusal eğitim ilkelerine uygun ve yabancı etkilerden uzak bir programla çalışacak öğretmenin öğretmenlik onurunu yükselteceği kuşkusuzdur. Böyle bir eğitim sistemi içinde halkın ve öğrencinin de milli amaçlara uygun, yurtsever bir eğitime kavuşacağı şüphesizdir.

Yukarda anlatmaya çalıştığımız nedenlerden dolayı, hakkımızda beraat kararı verilmesini dilerim. Saygılarımla. "

•

1969 Yılı Aralık ayında yapılan dört günlük TÖS boykotu, Türkiye öğretmen örgütçülüğünün en onurlu ve en şanlı direnişidir. Bu eylemle öğretmenler, birlik olmanın, birliğin güç demek olduğunun bilincine varmışlardır. Onlar, sonunda bazı arkadaşları ceza da alsa, direnmenin onurunu yaşamışlardır. TÖS'ün üye sayısı boykottan sonra yaklaşık iki katına çıkmış; boykota destek vermeyen diğer memur sendikalarından ise çok sayıda üye istifası olmuştur,

12 Mart darbesi TÖS'e karşı yapılmıştır sanki. 12 Mart rejiminin en büyük davası, TÖS davasıdır. Sendikamız, yasa önünde, Sıkıyönetim Mahkemelerinde bile mahkum edilememiştir. Mahkeme devam ederken TÖS'ü kapatamayacağını anlayan 12 Mart yönetimi, Anayasanın ilgili maddesini değiştirerek, yalnızca TÖS nedeniyle, tüm memurlara sendika kurma hakkını yasaklamıştır.

12 MART ASKERİ DARBESİ

"Toplumsal ilerleme, ekonomik gelişmenin önüne geçmiştir." Bu sözler, 12 Mart'ta Genelkurmay Başkanı olan Memduh Tağmaç'ın sözleridir. Tağmaç demek istiyor ki; toplumsal ilerleme ekonomik gelişmenin önüne geçerse onu durdurmak, en azından frenlemek gerekir. 12 Mart, bu düşünceden hareketle yapılmıştır. Bütün sol kuruluşlar, en azından büyük bir kısmı, örneğin TÖS gibi olanları, bir yolu bulunup tasfiye edilmeliydi. Kendilerince daha az tehlikeli olanları ise hizaya getirilmeliydi. Öyle de yapıldı. 12 Marttan önce, aynen 12 Eylül'den önce olduğu gibi olaylar iyice tırmandırıldı. Saldırıları özellikle öğretmenlere,* öğrencilere, işçilere ve de onların kuruluşlarına yönelikti.

TÖS şubelerine ve üyelerine 12 Marttan önce yapılan saldırıların bazıları şöyledir:

Konya Olayları: Konya'da, 1968 yazında, bir yobaz sürüsü TÖS lokaline ve öğretmen evlerinin bulunduğu mahalleye saldırarak hem öğretmenleri tartaklamışlar hem de evlerini yağmalayıp eşyalarını kırmışlardır. TÖS lokali ise kullanılmayacak hale getirilmiştir. Saldırılarıdaki sloganlar her yobaz saldırısında olduğu gibi aynıdır: "Din elden gidiyor!", "Şeriat isteriz!", "Komünistler camilere saldırıyor!", "Komünistler Moskova'ya!"... vb.

Yobazları savunan avukatların Konya 2. Asliye Ceza Mahkemesindeki savunmalarında bir bölüm ise şöyle:

"Sanıklar bu hareketleri ile Konya'nın Müslüman şehir olduğunu bir kere daha gösterdiler, sanık sandalyelerinde bazen Müslümanların da oturdukları görülmüştür." Mahkeme hakimi bu savunmaya karşın: *"Bu şekildeki savunmalar veya kendilerinin hakiki mümin olduğuna dair yapmış oldukları tahlil ve vardıkları*

netice, mahkememizce tamamiyle mesnetsiz olarak sarf edilmiş demogojik sözler olarak kabul edilmiş ve savunma yerinde İslam dininin propaganda vasıtası haline getirilmiş olmasından mahkememiz üzüntü duymuştur.".... Değerli bir hakim şöyle diyor: "Konya olayları, çok eskiden beri Türkiye'nin muhtelif yerlerinde ola gelen ve komünizmle mücadele sloganı altına ve siperine sığınarak yapılagelen parça parça olayların, birike birike taşıp patlamasıyla husule gelen irticai bir harekettir. Olayın niteliğini tesbit ve açıkça ortaya koymakta.,mahkememiz kendisini ödevli saymıştır." (Prof.Dr. Muammer Aksoy, Devrimci Öğretmenin Kiyımı ve Mücadelesi, c.1, s. 654)

Horasan Olayları: TÖS'ün raporunda Horasan olayları şöyle açıklanmaktadır: "Kubilay olaylarını hatırlatan Horasan olayını incelemek üzere Horasan'a gönderilen TÖS temsilcisi dönmüştür. İnceleme sonuçları korkunç denecek kadar ciddidir:

1) Olay, dini safsata ile karıştıran bir imamın, camideki öğretmenleri tahkir etmesinden doğmuştur.

2) Olay üzerine mahalli politikacıların hemen Ankara'ya telefon ettikleri, bir AP'li milletvek/inden talimat aldıkları söylenmiştir.

3) Arkasından T.C Hükümet Konağı cemaat tarafından kuşatılmış, cemaat: "Kelle istiyoruz!" naralanıyla kuşatmayı üç saat sürdürmüştür.

4) Erzurum Valisi, olay için Ankara ile, daha çok resmi olmayan temaslarda bulunmuş, Horasan Hükümet Konağı önünde "Kelle isteriz!" diye bağırarak cemaata Vali: "Bütün öğretmenleri cezalandıracağım. " diyerek konuşmasına başlamış, " Yaşa, varol!" sesleri arasında bitirmiştir.

5) Öğretmenler Sendikasına ve Ortaokul Müdürünün evine yapılan baskınlarla devam eden olayın korkunç gelişmesi karşısında Cumhuriyet savcısı harekete geçmiştir. Bu konuda

direnen bir avukat cemaat tarafından türlü hakaretlere maruz kalmış ve dövülmüştür.

6) Vaize itiraz eden Ortaokul Müdürü, olay gecesi saat üçte jandarma nezaretinde Erzurum'a kaçırılmış ve Vali tarafından Erzurum 'a nakle zorlanmış ve nakli yapılmıştır.

7) Horasan olayları kapanmamıştır. Cumhuriyetin katlini, Anayasayı ve laiklik ilkelerini hedef alan yeni bahanelerle tekrar alevlenebilir, kanlı olaylar ortaya çıkabilir, (age, cl, s.603)

Kayseri ve Konya olaylarından başka, birçok yerde bunlara benzer olaylarla, öğretmenlere saldırıp yüzlerce meslektaşımız dövüldü ve evleri, öğretmen lokalleri tahrip edildi. İdare bu olayların tümüne seyirci kaldı. Çoğu zaman da mağdur olan öğretmenler suçlandı. Kendi öğretmenine sahip çıkması gereken Milli Eğitim Bakanlığı, çok defa onları suçladı. Bazılarına çeşitli cezalar verdi. Bazıları sürgün edildi. Tüm bunlardan cesaret alan saldırganlar her geçen gün olayları daha da tırmandırdılar. Birçok yerde olay çıkardılar. Horasan, Düzcce, Elazığ, Karaman, Adıyaman, Boyabat, Tokat, Elbistan, Girasun, Yozgat, islahiye, Darende, Bekilli, Eskipazar, Kınık, Bolvadin, Tuzluca, Bucak, Malatya, Antakya olayları bunlardan bazılarıdır. Ben bu olaylardan Yozgat olaylarının içinde olmuştum. Bolvadin olaylarının da incelemesini yapmışım. Yozgat'ta faşistlerin elinden kılpayı kurtulmuştuk.

"Yapanın yanına kaldı." demekten kendimi alamıyorum bugün. Öğretmenler, idare tarafından açarıyla başbaşa bırakıldılar. Önceleri TÖS, daha sonra TÖB-DER de olmasaydı iyiden iyiye sahipsiz kalacaklardı. 12 Mart 1971 darbesi, böyle yüzlerce olay tezgahlanarak hazırlanmıştı. Amaç, halkı yaşamından bezdirerek bir kurtarıcı aramaya itmektir. 12 Mart 1971 cuntasını anlatan yüzlerce, belki binlerce yazı, kitap var. Hangisini okursanız okuyun yukarıda anlatılanları doğrulayacaktır. Bu işteki en büyük sorumlular, ülkeyi

yönettiklerini zanneden çapsiz politikacılarıdır. Ancak tek sorumlu onlar değil; o işe karışan üst düzey askerlerin anıları okununca, daha başka kimlerin sorumlu olduğu anlaşılacaktır.

Halkımızın da bu işlerde çok masum olduğuna inanmıyorum. Halkımız, gelen her askeri idareyi alkışlıyor; örgütlenmekte ise oldukça isteksiz davranıyor. Kim Allah'ın, Peygamberin ismini ağzına alıp birkaç sözcük de Arapça söylüyorsa hemen inanıyor. İşler sarpa sarınca da: "Biz cahiliz, köylüyüz ne bilelim." diyerek işin içinden çıkacağını sanıyor. Oysa haksızlıklar karşısında kimsenin kaçma lüksü olamaz.

Avrupa Birliği'ne giriyoruz. Avrupa Birliği'nde bulunan diğer ülkelerin insanların haklarına sahip olmak istiyorsak onların oluşturdukları sivil toplum örgütlerini oluşturmak zorundayız. Sadece örgütlen oluşturmak da yetmez. Haksızlıklara karşı onların gösterdiği direnci de göstermemiz gerekmektedir. Yoksa her şeyi başkasından bekleyenlerin durumuna düşeriz.

Yaşamda da hiç kimse karşılıksız bir başkasının işini yapmaz. Karşılıkların bedeli de çok kez ağır olur. Askeri darbelerin bedeli de ulusumuza oldukça pahalıya ödetilmiştir.

12 Mart'ın hazırlıkları çok önceden başlamıştır. Muhsin Batur, Celil Gürkan ve Cüneyt Arcayürek'in yapıtları bu hazırlıkların ne zaman ve nasıl yapıldığını detaylarıyla anlatmaktadır. Zamanın Hava Kuvvetleri Komutanı ve 12 Mart Muhturasının imzacılarından olan Orgeneral Batur ve Tümgeneral Celil Gürkan, anılarında 12 Mart'tan önceki cuntaların hepsini bir güzel anlatmaktadırlar,

12 Mart Askeri hareketi, başlarda ilerici bir hareket olarak geliyor. 9 Mart 1971 tarihinden itibaren sağcı askerler harekete hakim oluyorlar. Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur,

daha önce "ilericilerle" hareket ettikleri halde, sonradan tutucuların yanında yer alıyorlar.

12 Mart 1971'de Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderilen ünlü muhtıra aynen şöyle:

1) *Parlamento ve hükümet; süregelen tutum, görüş ve icraatı ile yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve Anayasa'nın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.*

2) *Türk milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri'nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliği giderecek çarelerin partilerüstü bir anlayışla meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek ve Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılap kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin demokratik kurallar içinde teşkili zaruri görülmektedir.*

3) *Bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri, kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya karardır.*

Bilgilerinize.

Memduh Tağmaç

Orgeneral, Genelkurmay Başkanı ve Milli Güvenlik Kurulu Üyesi

Faruk Gürler

Orgeneral, Kara Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Kurulu Üyesi

Muhsin Batur

Orgeneral, Hava Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Kurulu Üyesi

Celal Eyceoğlu

Oramiral, Deniz Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Kurulu Üyesi

Emekli Tümgeneral Celil Gürkan, "12 Eylül'e Beş Kala" adlı kitabının 90. sayfasında diyor ki: "...9 Mart'ın ne olduğunu kısaca özetlemek gerekirse... eğer alttan bir hareket, komutanlara rağmen yapılmak istense idi yapılırdı. Başarılı mı, başarısız mı?...Onu olaylar gösterirdi."

Tümgeneral Gürkan, aynı kitabının 87. sayfasında bir ara başlık koymuş: "12 Mart Muhtıracıları Hiç de Güçlü Kişiler Değillerdi". Bu başlık altında da şunları yazmış: "12Mart muhtırası adı verilen yazılı belgenin, yakın siyasal tarihimizde bir köşetaşı -buna kilometre taşı da diyebilirsiniz- oluşturduğu kuşkusuzdur. Her zaman söyledim ve yazdım: Muhtıra imzacıları, hangi düşünceden esinlenmiş, ne tür etkiler altında kalmış olurlarsa olsunlar ve ulaşmak istedikleri amaçlar nasıl tanımlanırsa tanımlansın, o ünlü muhtırayı vermekle, koskoca bir devleti "demode" etmişlerdir. Hem de yeni baştan "montaj" işinin nasıl yapılacağı hakkında un ufak bilgileri ve de -asıl önemlisi hazırlıkları- olmadan giriştikleri bir demontaj... İsbetli olup olmadığı hususuna bakmadan, önu, arkası yeterince hesaplanmadan, sadece 12 Mart gününün koşullarına yanıt vermekle sınırlı, büyük ve görünüşte gözüpek bir karar.

Muhtıra imzacılarını yakından tanımayan, sadece yazılanlara anlatılanlara, ya da uzaktan görebildiklerine dayanarak, kendileri hakkında değer yağısına varanlar için, böylesine kapsamlı ve köktenci (radikal) bir kararı alabilen kişilere "Elhak güçlü insanlar" tanısını koymak son derece doğaldır. Ama acaba gerçek bu mudur? Üzülerek, fakat inanarak söyleyeyim ki gerçek bu değildir. İmzacı komutanların dördü de, daha sonraki tutum ve davranışları ile de apaçık belli olduğu üzere, kurulu bir devlet düzeni üzerinde, Anayasal yapıyı doğrudan etkileyen bir cerrahi operasyon yapacak ve bu operasyonun, olumlu ya da olumsuz sonuçlarını alıp kabullenecek çapta kişiler değillerdi. Biliyorum, benim bu satırlarımı okuyan bir kısım okuyucularım hemen

soracaklardır: "Madem bu komutanların çapları hakkında böylesine olumsuz değer yargılarına sahiptiniz, neden kendileri ile resmi göreviniz dışında bilinen amaç doğrultusunda yakın işbirliğine angaje o/dunuz? İlk anda doğru gibi görünen bu soru, bana öyle geliyor ki, İZMart öncesinde Silahlı Kuvvetlerimizdeki ruh haletinin ne merkezde olduğu yeterince anlaşıldığında kendiliğinden geçerliğini yitirecektir. Unutulmamalıdır ki çıktığınız yolculukta yol arkadaşınızı seçme hakkına her zaman sahip olamazsınız. Kaldı ki, ünlü Anadolu deyimini ile "insanoğlunun alacağı içerdedir" ve bazen de "Güvenilen dağlara kar yağabilir. ".

e

Biz öğretmenler açısından 12 Mart açlık, işkence, acı, işsizlik, hapislik, işten atılma, sürgün, gözyaşı...kısacası zulüm ve sefalet demektir. 12 Mart'ta öğretmenlerden en az 25 bin kişi çeşitli nedenlerden dolayı meslek dışı kalmıştır. Bunlardan 10 bin kadarı işçi olarak Avrupa'ya gitmiştir. Geriye kalanlardan önemli bir kısmı meslekten atılmıştır. Bir bölümü sürülmüş, gideceği yerde çalıştırılmayacağını bildiği için atanan yere gitmediğinden müstafi duruma düşerek mesleğinden olmuş; azımşanmayacak sayıda öğretmen de "baskılardan korkarak istifa " etmiştir. Baskılardan bunalarak canına kıyan öğretmen eşleri,' eşinden ayrılanların da hesabı bilinmiyor. 12 Mart yönetimi bununla da kalmayarak sendikamızı da elimizden almıştır. Onlar, sendikamız gidince tamamen örgütsüz kalacağımızı sanıyorlardı. Açıktan açığa:"Öğretmenler uzun bir zaman kendilerini toparlayamazlar." diyorlardı.

Askerler muhtırayı verince, Süleyman Demirel Hükümeti hemen istifa etti. Parlamento feshedilmediği için hükümet gene meclisin içinden çıkacaktı. CHP milletvekili Nihat Erim başkanlığında bir koalisyon hükümeti kuruldu.

Kamuoyu olayların içyüzünü bilmiyordu, Biz öğretmenler de bilemiyorduk. Onun için muhtıranın ilk günlerinde birçok şeyin

düzeleceğini sanıyorduk. CHP'li Nihat Erim'in hükümeti kurmak için görevlendirilmesi çoğumuzu daha da umutlandırmıştı.

Nihat Erim, yerleşmeye başlayınca kötümserliğimiz de her gün artmaya başladı. Erim, 1961 Anayasasının ülkemiz için lüks olduğunu söylemeye başladı. "O zaman değişen ne oldu ki?" diye düşünmeye' başladık. Süleyman Demirel yıllardan beri, "Bu Anayasa ile devlet yönetilemez." demiyor muydu? Öyleyse ne değişmişti? Ama biz, TÖS olarak, her şeyi bir güzel anlamıştık: Sırf TÖS'ü kapatmak için dahi olsa Anayasa değiştirilecekti.

Örgütsüz kalmamak için yollar aramaya başladık. Örgütsüzlüğe asla razı olamazdık. Yüzlerce arkadaşımız açıkta, binlerce arkadaşımız da hapisanede idi. Onların eş ve çocuklarını aç ve çıplak bırakamazdık. Hiç olmazsa zeytin-ekmek parası verebilirdik. Kaldı ki bunu merhametimizden değil görevimiz olduğu için yapmalıydık. Bu da örgütsüz yapılamazdı. Örgütümüzün yöneticileri hapisanede idiler. İnsanlar, eşin dostun yardımıyla uzun zaman yaşayamazlar. Kaldı ki eşin dostun yardımı sürekli de olamazdı. Ne yapıp edilerek TÖS'ün devamı olan bir örgüt kurmamız gerekiyordu'. İçerdekiler kişisel nedenlerden içeri düşmemişler; örgütsel çalışmalarından dolayı hapisaneye atılmışlardı.

Nihat Erim'e bir heyet gönderildi'. Heyet, Anayasanın memurlara sendika kurma hakkını tanıyan 46. Maddesinin değiştirilmemesi ile öğretmenlere baskı yapılmaması konusunda yardım isteyecekti. Nihat Erim, heyetteki arkadaşlara: "Eğer TÖS'e ve TÖS yöneticilerine sahip çıkmazsanız, söylediklerinizi Büyük Millet Meclisi'nde dikkate alabiliriz." demiş. Arkadaşlarımız da: "TÖS, bizim meslek örgütümüz; yöneticileri de bizim yöneticilerimizdir. Biz onları sahipsiz bırakamayız." diyerek Erim'in yanından ayrılmışlar.

Burada kendi görüşlerimi açıklamadan önce Dr. Niyazi Altunya'nın yazdıklarına başvuracağım: *"Kamu görevlileri 1971'de sendika hakkı fiilen kaldırıldıktan sonra pek çok dernek kurdular, Dernekler, sayıca sendikalardan daha çok oldu. Öztekin'nin bulgularına göre kamu görevlileri tarafından kurulan,*

1970'te 1229, 1980'de 2115 dernek vardı (Öztekin, abece 1989/45,s 33-36). Sendikacılık dönemindeki sendika içi ayrılıklar, derneklerde daha da belirgin hale geldi. Örneğin, **Türkiye Kamu Personeli Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK PER SEN)** yerine kuru/an **Tüm Kamu Personeli Haklarını Koruma Kuruluşları Konfederasyonu (TÜM PERSON KON)**'na (Hiçerimez, 1990, s. 88-89), alternatif olarak kurulan **Tüm Memurları Birleştirme ve Dayanışma Derneği (TÜM-DER)** devrimci bir kuruluştur. Bu ikilem her işkolunda görülecekti.

; TÖS yönetimine muhalif bazı üyeler, **Devrimci Öğretmenler Birliğini (DÖB)** kurdular ve uzunca bir zaman da yaşattılar. Yine, TÖS'le birleşmesi gerçekleşmeyen **İLK-SEN** mensupları, **İlkokul Öğretmenleri Derneği'ni (İLK-DER)** kurdular. Bu dernek, 1975'te TÖB-DER'e katıldı. (TÖB-DER bülteni, 1.4.1975/94). Daha önce TÖS içinde örgütlenen üniversite öğretim üyeleri **Tüm Öğretim Üyeleri Derneği'ni (TÜMÖD)** kurdular. İlköğretim Müfettişleri Sendikası (TİM-SEN) yerine, **Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği'ni (TİM-DER)** •kurulurken, sağ eğilimli Milliyetçi Türk Öğretmenler Sendikasının •yerine, sağın değişik nüanslarını yansıtan; **Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği (ÜLKÜ-BİR)**, **Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği (HÜR-ÖĞRET-BİR)**, **Hürriyetçi Öğretmenler Derneği (HÜR-DER)**; **Mefkureci Öğretmenler Derneği (MEF-DER)** gibi dernekler kuruldu. Üniversite asistanları da **ÜNAS** yerine **Tüm Üniversite, Akademi, Yüksek Okul Asistanları Derneği (TÜMAS)**; Teknik Öğretmenler Sendikası yerine **Teknik Öğretmenler Derneği (TÖD)**'ni kuruldu. Bu arada, **Ankara Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği**; **İstanbul Muallimler Birliği** gibi eski örgütler de varlıklarını sürdürdüler. Bu arada, **Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu** adıyla bir de üst kuruluş kurulduysa da bir iz bırakmadı." (Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi 1908-1998 s.122-123)

Dr. Niyazi Altunya'nın da belirttiği gibi, öğretmenlerin bölünmüşlüğü 12 Marttan sonra da devam etti. Bölünmüşlük, başlarda biraz yavaşlarsa da sonradan hızlanarak sürdü. 624

sayılı Sendikalar Yasası da bölünmüşlüğü adeta teşvik ediyordu. Bunlara siyasal partilerin yanlış politikaları ile sendika kurucu ve yöneticilerinin kişisel ve siyasal hırsları da eklenince bölünme artarak devam etti. Buna en çarpıcı örnek TÖS ile İLK-SEN'in birleşme toplantısıdır:

Öğretmen boykotundan sonra iki sendika birbirlerine iyice yaklaşmıştı. Bunu büyük şans bilen sendika yöneticileri (özellikle TÖS) her iki sendikadan eşit sayıda öğretmenin bir araya gelmesiyle ortak bir toplantı yaparak bu iki sendikayı birleştirmek istiyorlardı.

Burada yapılan ilk yanlış yaklaşık yüz bin üyeli bir sendika ile beş-altı bin üyeli bir sendikayı toplantıda eşit sayıda temsil ettirmektir. TÖS olarak bu konuyu içimizde tartıştık. Ben ve bazı arkadaşlar, temsilcilerin sayısının sendikaların üye sayılarına uygun olarak belirlenmesini istedik. Fakir Baykurt: "Haklısınız; ama İLK-SEN eşit olmasını istedi. Biz zaten büyük sendikayız, fedakarlık bize düşer. Yıllardan beri İLK-SEN'i olumlu bir konuma ancak getirdik. Sayıda eşitliği kabul etmezsek toplantıyı bırakıp giderler. Zaten içlerinden bazıları birleşmeyi istemiyor. Biz her konuda onlara karşı yumuşak davranıp hoşgörölü olalım." dedi. Böylece eşit sayısını kabul ettik.

TÖS'ten Wo, İLK-SEN'den,200, toplam 400 üye, Mithatpaşa Caddesi'ndeki Dilşat Düşün Salonu'nda 6 Ağustos 1970 tarihinde toplandık. Doç.Dr. Mukbil Özyörük'ü başkan seçerek başkanlık divanını oluşturduk. Toplantı başladı. Her iki sendikanın genel başkanları ayrı ayrı konuşarak birleşmenin olmasını istediler. Konuşmayı TÖS adına Genel Başkan Fakir Baykurt, İLK-SEN adına da Genel Başkan Kenan Keleş yaptılar. Konuşmalardan sonra iki sendikanın birleşmesinin nasıl olacağını hazırlamaları için ikişer kişiden dört kişilik bir komisyon kurulması kararlaştırıldı. Komisyon, sendikaların birleştirilmesinin ortak formülünü bularak genel kurula getirecekti. Komisyona TÖS adına rahmetli İbrahim İşyar ve Alî Bozkurt, İLK-SEN adına ise Necati Feyzioğlu ile Şihca Yavuz seçildi. Komisyona

çalışabilmeleri için bir oda verildi. Üç saat sonra toplanmak üzere toplantıya ara verildi.

Şihça Yavuz'u iyi tanıımıyordum; niteliklerini bilmiyordum. Ama Necati Feyzioğlu'nu oldukça iyi tanıyordum. Çünkü Necati, TÖS'ten İLK-SEN'e gitmiş ender arkadaşlarımızdan biri idi. TÖS'ün Erzurum Şubesi başkanıyken açığa alınmış, epeyce sıkıntı çekmişti. Daha sonra TÖS'te beklediğini bulamamış olacak ki ayrılıp İLK-SEN'e gitmişti. Necati Feyzioğlu ile 1968 yazında iki aya yakın bir zaman da Hacettepe Üniversitesi'nin yapmış olduğu "Nüfus Planlaması" araştırmasında birlikte çalışmıştık. O günlerde bize: "Yeşil Amerikan dolarlarıyla halkımızı kısırlaştırıyorlar." Diyenler de çıkmıştı. İşte bu yüzden Necati'yi iyi tanıyordum diyebilirim.

Necati, İLK-SEN tarafından komisyon üyeliğine seçilince birleşmenin olamayacağını anlamıştım. Galiba İLK-SEN yöneticileri de öğretmen kamuoyu tepkisinden kurtulmak için birleşme taraftarı gözüküyordu. Yoksa Necati'nin tavrı biliniyordu. Bu durum bilinerek komisyona seçilmezdi. Bunları bilerek biz, iyi niyetle komisyona katıldık.

İlk oturumda beni komisyon başkanı seçtiler. Bu iş yapılır yapılmaz Necati Feyzioğlu ayağı kalktı ve bana dönerek: "Bozkurt, bizim sendika olarak görüşümüz belli. Biz kademe sendikacılığını savunuyoruz. Düşünün taşının siz de şimdi bizim gibi düşünüyorsanız o doğrultuda raporumuzu yazalım." dedi. "Her iki sendikanın görüşleri belli. İşte şimdi biz, o bakış açılarımızdan yola çıkarak bir senteze varacağız. Oturun da onları tartışalım." dedim. Necati oturmadan, ayakta, kademe sendikacılığının faziletlerinden uzun uzun söz etti. Arkasından Fransa örneğini verdi. "Fazla tartışmaya gerek yok, her şey ortada, daha neyi tartışacağız?" diyerek odadan ayrıldı. Şihça Yavuz'la biraz konuştuk. Necati'den daha yumuşak ve hoşgörülü olmasına rağmen o da kademe sendikacılığında ısrar etti.

O tarihlerde kademe sendikacılığının hangi ülkelerde uygulandığını bilmediğim için Necati'ye o konuda doyurucu yanıt verememişim. Daha sonraki yıllarda birkaç kez Avrupaya gittim.

İki defa Fransa'ya gittim. Sendikacılık hakkında bilgim arttı. Avrupa devletlerindeki sendikaları yerinde inceledim, yakından tanıdım. Önemli sendikacılarla dostluklarım vardır.

Gerçekten, Fransa'daki sendikalar, kademe üzerine örgütlenmişlerdi. Benim gördüğüm başka hiçbir ülkede kademe sendikacılığı yoktu. Fransız sendikacılığının en zayıf yanı da buydu. Sendika sayısı fazla olduğu için toplanıp karar almakta hep zorlanıyorlardı. Fransız sendikacılar, kepdi zayıf yanlarını biliyor ve de söylüyorlardı. Baştan yanlış yaptıkları için düzeltilmesi de iyice zorlaşmıştı. Kademe sendikacılığını göklere çıkaran Necati Feyzioğlu da o zaman bunları bilmiyordu benim gibi. Necati, eski örgüt arkadaşlarıyla biraraya gelmek istemiyordu aslında. Benim kanım böyleydi.

Toplanamayınca Tekrar Necati'yi bulduk. Yanımda İbrahim İşyar da vardı. İşyar'a, benim sert yapılı olduğumu, Necati'nin benden hoşlanmamış olabileceğini, bir defa da onun konuşmasını söylemiştim. İşyar, gerçekten işyardı. Hoşgörülü, hoşsohbet bir arkadaşımızdı. O da Necati'yi toplantıya gelmeye ikna edemedi. Necati, ezberlemiş gibi aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu. Ben konuyu Genel Başkanımız Fakir Baykurt'a anlattım. "Ne yapalım, kendileri bilir. Sen raporunu yaz, genel kurula getir." dedi. Şen! de olanları bir rapor haline getirerek, Genel Kurula götürdüm. Divan başkanı Doç. Dr. Mukbil Özyörük, dramatik bir konuşma yaparak raporu genel kurula sundu. Birleşmek için toplanan bizler ayrılığımızı pekiştirerek (!) dağıldık.